

1 Kórína

Ebeq sáhnsahwe ahtebé ehwehne.

Kórína suwahpeqme nahnso kene anotah matábú Káríki marákóráqpéq kowe. Poraga peh morá ópéq mó opéq ákáhtaq mitaq kowéna Sísa éhweh pahsuowe. Pahsuowara wehukega Sísansabé aiq pútare atówana wega mitaq suena mó ke suwahpeq Sísa éhweh pahsuanieéna pokúwe. Pora Kórína suwahpeq íre míotaq Sísa tagariáh kégá sainkue táhmaroga íre kaweq sansánurowe. Mi tanáhráq wega mah pahsí sehiranue mó aní awuwana wega Kórína suwahpeqte Sísa tagariáh ké móriuwe. Mibeqté Sísa tagariáh kégá peh kaweq sansánigeheéna Poraga mah pahsí sehiranúwe.

Kórína suwahpeqte ké ebeq siu pahsíe.

¹ Sísa Karáhé éhweh korerinkeheéna Manikánka íné Pora omaq intena eqmaq nuwowe. Ínéreq itene iyahnabo aní Sósáténireqka

² mah pahsí sehiranúye. Ite Kórína suahpeqte Sísa tagariáh kéo, itega sehiranúya pahsí sáhnsahwe tagahro.

Wene kaweq animárí míageheéna Manikánka ite omaq itowaq wene sánsá sehgiówe. Itereq moke mó kehiná suwahpeqte ké itene Wahnah Sísa Karáhé tagariáh kéreq omaq itowaq itega wensabé iwíáh íwíáhéq púrerúne. Púrerúnana ite kawerue wahnahnaitéhre.

³ Maniká Iteriboreq Sísa Karáhé itene Wah-nahnseqka ite séhréh aitera itene iru ukiq itehye.

Poraga Manikánsabe iwíáh íwíáhú ehwehne.

⁴ Manikánka ite meiqme Sísa Karáhéne ayahpi itena anotahtaq séhréh aitéhre. Wega ite kaweraitena séhréh aita aitainsabé ahriahri wensabé iwíáh íwíáh atóge.

⁵ Wega séhréh aitéh púaq wene ehweh kawerue iraréq iahtebia ké úkowe.

⁶ Sísa Karáhé éhweh íwáhnoruraugaq kawerue írátó puana Manikáne Awanka págegeue séhréh aitéhre.

⁷ Págegeue séhréh aitéhnsabé itega Sísa Karáhé itene Wahnah tuina tanáhráq áwénunotaq Manikáne Awanka náina naneqsabé íre tabonahowe.

⁸ Wega ite págege aitena séhréh aitéh púaq ite oga mé tanahráq kaweqtaq míahrahowe. Kaweqtaq míéhraqmé itene Wahnah Sísa Karáhé tuinagake íre ehweh aitankéhe.

⁹ Wenahni itene Wahnah Sísa Karáhéreq mía míaigeheéna Manikánka ite omaq itéhre. Omaq itena ite íre iuwasa peh mirainie i naneq aiq pútaq mirainawire.

Poraga, Peh morá íwíáhoró ú ehwehne.

¹⁰ Néne iyahnabo anímáríno, itene Wahnah Sísa Karáhéga síwáhnorúno aintaráinsabé págegeue teiníboq írátíáthro. Ite mó iwíáh mó iwíáhiyehboq peh morá íwíáhoró. Síó síoue peh morá sánsánonehe íwíáhoró.

¹¹ Néne iyahnabo anímáríno, ite tagaríáh ání wenáwíq Karoe. Karone awahrahga teniera,

Ite we wensabé wensabé abiahnsanéq íre insahwéue míáhwe teniátówe.

¹² Itega mahna tahnsanue mó ehwéh mó ehwéhnowe. Ite mó anítógá, Porane sánsánúne ewara ite mó anítógá, Ápórone sánsánúne ewara ite mó anítógá, Pítane sánsánúne ewara ite mó anítógá, Karáhéne sansánúne ewe.

¹³ Aneqsabé mina tahnsa irareo? Sísa Karáhéne anímárí mó aní mó anínue míone íwíáhoo? Írakaumo. Itene ahbabáq kaweraitanieéna íné Pora awankátaq táhpague putiaraugo? Írakaumo. Itega wání merotaq néníwírue meroo? Írakaumo.

¹⁴ Iteba míarautaq peh morá Kárisápapeq Káíúsireq wání meriátáuge.

¹⁵ Minayabe mó kegá, Íné Pora néníwírue wání meriátóne iyehoéna mó ke wání íre meriátáunsabé iwíáh íwíáhuge.

¹⁶ Mó ke wání íre meriátáuge ume Sítépána karírónánínsábé nibitagire. Se moq wání meriátáuge. Mó kewé wání meriátáugamo íre niahreraq kéhre.

¹⁷ Íre wání merieyabe peh, Néne kaweq ehwéh koreri terinúno éna Sísa Karáhéga eqmaq núwátáire. Wega awankátaq táhpawe putio ehwehmé págege ehwéhne. Mi ehwéh abehq éhwéh úkínehoéna ahtebia ánínká teínserah ehwéh íre teiasa peh pahsuqme tei teinuge.

Sísa pukúmé Manikánka págege aitahráhi ehwéhne.

¹⁸ Sísa itene ahbabáqsabe awankátaq pukú ehwehmé iraipéq pokoneherao kegá iwíáhéra, Múguwahgu ehwéhne ewe. Maniká Iteriboga ite

kaweraitéh kégá Sísa awankátaq pukú ehweh iwíáhéq, Íre wehukene iwíáh peh Manikánka págegeue miraorahi ehwéhne úne.

¹⁹ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Íné ahtebia ání múge íwíáhi anímé ínégá mi iwíáh kaqsuaníe. Íné tábúsoqme íwíáhu aní múge íwíáhi anímé mi iwíáh parabaruaníe ire. (*Aisaia 29.14; Jeremaia 8.9*)

²⁰ Mah marákó marákóipéq miáh áhtébiá keyábé anere enehnkono? Púku sáhnsahoráho keyábé anere enehnkono? Tobehue ehweho keyábé anere enehnkono? Manikánka mirainka ite iwíáhúnawe mi ahtébiá kéné ehwehme peh múguwahgu ehwéh úkire.

Manikáne sansánká wehukene sánsá kiotaiki ehwéhne.

²¹ Maniká áhnte ahtébiá ání míre. Mah marákóipéq miáh kégá íre seyene ahtebahnka we tagariahrahowe. Itega teri terinúna ehwéhme mi kégá, Múguwahgu ehwéhne ewana Manikánka mi ehwéhnsábé aiq pútare atáh ké kawerarítéhre.

²² Asiu kégá itensabé, Itene ehwehnsabé aiq pútare aitanéhboq ótaq sansá miraoro tei teinowara Káríki kégá itensabé, Ahtebia éhwéh teiéro tei teinowe.

²³ Tei teinowaq itegawé peh Sísa Karáhé awankátaq táhpawe pukú ehweh teri terinúne. Asiu kégá mi ehwéhnsábé, Iuwahrieh ehwéhne aitáhwara Káríki kégá mi ehwéhnsábé, Múguwahgu ehwéhne aitáhwe.

²⁴ Manikánka omaq itéh kégá pukú ehwehnsábé aiq pútare atone. Ite Asiu kereq nahnso kereqka

mi ehwéhnsábé aiq pútare atone. Aiq pútare ateq Sísa Karáhé pukú ehwehmé Manikáne págege sansáne éq wene ahtebia sánsáne aiq tagarione.

²⁵ Mó kegá, Manikáne sansámé peh múguwahgu mareqmareq sansáne atáhwana Manikáne sansánká wehukene ahtebia sánsá sene págege sansá aiq moke kiotaikire.

Wene animárí míageheéna Manikánka omaq ito ehwéhne.

²⁶ Néne iyahnabo animáríno, Manikánka ite íáhrabéna omaq itárítaq aneq tahnsá ánímárí míaroo? Minayabe iwíáho. Ahtebia kéwé, tauntahu kéwé, anotah kéwé, ite íre áhnte míarowe. Mó kegá ite tagéra, Múguwahgu ke wóe aítáhe.

²⁷ Ahtebia ké siyehitarinkeheéna Manikánka ite múguwahgu aítáh ké wene animárí míageheéna ite omaq itowe. Tauntahu ke siyehitarinkeheéna Manikánka ite mareqmareq aítáh ké wene animárí míageheéna omaq itowe.

²⁸ Mah kehiná kéhínánká iwíáh iwíáho naneqsabé abehq úkinkeheéna Manikánka íre anotah animárinseq mó kegá siwiréh arítáh kéreq omaq itowe.

²⁹ Minayabe wehukenínká Manikánsabe, Íné anotah aní mío púah omaq intárone íre irarerahowe.

³⁰ Wegá ite aiq omaq itárái puaq Sísa Karáhéreq mía míowe. Sísa Karáhéga kaweq iwíáh aitéh púaq tábúsoqme iwíáhorahúne. Wegá itene ahababáqsabe pukú púana kaweraitena insahwé aitena Manikánka wene kaweq animárí mía míageheéna Sísa sáhréh aitéhre.

31 Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Iwiáh íwiáhi aninká peh morá itene Wahnahnsabé iwiáh íwiáh atankéhe ire. (*Jeremaia 9.23-24*)

2

Kórína suwahpeqte kégá aiq pútare atówe ú ehwehne.

¹ Néne iyahnabo animárino, iteba séna Manikáne kaweq ehwéh teiátáutaq mó ehwéh mó ehwéhne ahtebia áninká teínserah íre teiasa peh pahsuqme teiátáuge.

² Iteba míarautaq ínégá iwiáhéna, Mó aní éhweh íre teiníe. Írakaumo. Peh morá Sísa Karáhéga pukurai ehwéh teiníe íwiáhuraage.

³ Iteba míarautaq néne ninonka íre págegeuraire. Írakaumo. Ninonka mareqmareréna áhreéna iransánuraage.

⁴ Manikáne ehweh teiátáutaq ahtebia áninká ehnenehne aitena teínserah íre teiasa Manikáne Awanka séhréh aintárái puana págegeue tei teinuraage.

⁵ Peh íné wehukenínká irarurau ehwéhnká íre awehraq káráirana Manikáne Awanka séhréh aintárái puana págegeue tei teinuraugaq aiq pútare aintárówe.

Manikáne Awanka ite kaweq iwiáh aitéhraq ahtebia ké úkúne i ehwéhne.

⁶ Peh morá Sípane sánsá kawerue sehgió keyábé ahtebia éhwéh síwáhno aruqarurúne. Mi ahtébiá éhwéhmé íre mah marákóráq wahnahno kené ahtebia éhwéh tahnsane. Wahnah ke pukirataq sene ahtebia éhwéh parabaginae.

⁷ Itega íwáhnorúna ehwéhmé íre ínénéne iwíáh peh Manikáne iwíáh púana ahtebia éhwéh íwáhnorúne. Mah marákó marákó íre mirarotaq Manikánka iwíáhéna, Mókakewe wehuke ínéba íópeq kigeheéna kaweraritaníe íwíá húwe. Iwíáhéna ite kaweraite ah sabarankeheéna omaq atowe. Naho naho mina omaq ato ahnsábé éhwéh íre pahsuqme teiuwana peh kopípeq kagaúwe.

⁸ Kopípeq kagaúwara mah marákóráq wahnahno kegá mi ehwéh íre írátíarowe. Írakaumo. Sega írátíarotaq tahirímé itene íópeqté Wáhnáh ání íre subiqme awankátaq táhpato irino.

⁹ Manikáne ahtebia íwíáhyábé wene ehwehnka aiq mahraréna,

Naho naho wehukene siuranka íre tagah naneq, sene siahrega íre íráh náneq, sene sirupipeq íre iwíáho naneqme, moke minawari Manikánka wensabé sirutaboiro keyábé kawerarowe ire. *(Aisaia 64.6)*

¹⁰ Minayabe mi ehwéh kopípeq kowana Manikánka Wenawa iteba eqmatairana aiq sokigi aíre. Manikáne Awanka moke tagéna Manikánka ite íre teí iwíáh aiq tagariéhre.

¹¹ Wehukeníne arupipeqté íwíáhwé mó anínká tagariahrahíro? Írakaumo. Peh morá wehukení wewene awanka tagariéhre. Mina inserah Manikáne arupipeqté íwíáhwé wehukenínká íre tagariéhrena peh morá Manikáne Awanka tagariéhre. Minayabe wega Manikáne iwíáh aiq sokogi aíre.

¹² Itega mah marákóípeqté kegá iwíáh onserah íre úne. Írakaumo. Manikánka Wenawa iteba eq-

maq áúwátáirana itereq mía míaire. Wega náí náini naneqmarí ahtebageheéna Wenawa iteba eqmaq áúwéhre.

¹³ Manikáne Awanka iwíáh aitena wega náí náini naneq teiúge. Peh ahtebia wéhúkégá teiénserah íre íwáhnoruge. Írakaumo. Manikáne Awanka iwíáh aintéh éhwéh íwáhnorugaq ahtebahrahowe.

¹⁴ Manikáne Awansabé awahrieh anínká wene ehweh íre ahtebéna wega náí náini naneqsabé, Peh múguwahgu ehwéhne éna nuwahriehre iwíáhire. Mira iwíáhinsabé Manikáne Awanka mi aní peh áwé tagehrana wega mi ehwéhnsábé íre ahtebahrahire. Peh morá Manikáne Awanka weba mía míai anínká mi ehwéh iwíáhue tagéna ahtebahre.

¹⁵ Manikáne Awanka wene arupipeq mía míai anínká mó kené ehweh íréhtáq iwíáhue tagéna aiq pútaq ehwéhnikákáq péhe éhwéhnikákáq iwíáhue saraqme tagahráhire. Manikáne Awanka mía míai puana mó anínká mi aníné sánsá íre saraqme tagahráhire.

¹⁶ Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Itene Wahnahne iwíáh tagarawéna wensabé áwáhnori anímé íre míéh mino ire. (*Aisaia 40.13*)

Íre míéhrana Manikáne Awanka séhréh aitéh púana Sísa Karáhéga iwíáhinserah iwíáhorahúne.

3

Sísa tagaríáh kéwé Manikáne arambehri ke wóe i ehwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímáríno, iteba míarauta q itega mah kehiná kéhínánká iwíáh onserahnurowe. Mira iwíáh onserahnuro puaq

ite pehgáriq anímárinká tahnsa íwíáhurowe. Minayabe Manikáne Awanka iwíáh arítéh ké síwáhnoruraunserah ite íre íwáhnorurauge. Írakaumo.

² Pehgáriq anímárinká tahnsa íwíáhuro puaq ite peh náh néq awaq íre nahrahowe. Minayabe mi tanáhráq págege ehwéh íre íwáhnorurauge. Amahnága moq íre íwáhnoruge.

³ Amahnágaákáq itene irupipeqté áhbábáq sánsánsábé irutaboiro puaq págege ehwéh íre íwáhnonorahuge. Itewe abiahnsanéq tobek ehweh aruqarurowe. Miraonsabé iteite iuwahbeh iwíáh miraéq peh wehukene sánsá sehgió mino.

⁴ Mó anínká, Íné Porane sánsánu aní múge irana mó anínká, Íné Ápórone sánsánu aní múge ire. Mira íwíáhonsabé peh wehukene sánsá sehgiówe.

Sotápéq arambehrióya anitéyábé pabeqme ehwéhne.

⁵ Kawerue iwíáhoru. Ápórowe insebo? Íné Porawe insebugo? Ite peh Manikáne arambehri anité úye. Maniká itene Wahnahnka íné mó arámbéhrí niena Ápóro mó arámbéhrí awena urairata mi arámbéhríurauyaq itega Sísansabé aiq pútare atárówe.

⁶ Wehukenínká ayu sotápéq uqmaréhnserah ínéga Sísá néhweh teiátáuge. Mó anínká wání sotápéq tuinkeheéna ubenah kíqmaréhnserah Ápóroga inehe íwáhnoruraire. Manikánka sotápéqté ménsáméhnsánsábé kiro atéhnserah wega itensabé, Aiq pútare ainteq néne sánsá sehgióro aitáráire.

7 Íné ayu uqmatau anínseq ubenah kíqmaréh anínseqsábé íre iwíáh iwíáh aítáhro. Írakaumo. Peh morá kiro atéh ání Manikánsabe iwíáh iwíáh atáhro.

8 Ayu uqmaréh anínseq ubenah kíqmaréh anínseqka monseráhnue arambehrióye. Manikánka sene arambehri agehgamarena ápeq nárinkéhe.

9 Itewe Manikáne so tahnsa móe. Ínéreq Ápóroreq moráráq Manikáne arambehriúya anité úye.

Nah peyabe pabeqme ehwéhne.

Itewe Manikáne nah tahnsa móe.

10 Íné Manikáne nah pe ani míankeheéna séhréh aintena omaq intáráire. Minayabe nah pe sansa tagariéh ání tahnsanéna nahwiahnsanse pearógana abogéh tagariéh anínká abogéhire. Mi arámbéhrí Manikáne arambehri puaq ite mi arámbéhrí mirao ke tábúsoqme arambehrioro.

11 Manikáne arambehriwe nah pe arámbéhrí tahnsane. Manikánka Sísa Karáhéwé nahwiahnsansee úwe. Mó aní nahwiahnsanse íre míahrahirana Sísa webataq awehrare.

12 Manikáne arambehrio kegá abogéhotaq íre monseráh arámbéhríowe. Wehukega pearáh náneqme itene arambehri tahnsáne. Kawerue arambehrio kegá kóraraté pearáhwara mó kegá págege moné tahnsa náneqtaté pearáhwara mó kegá kaweq ebáhtáté pearáhwara mó kegá awankátate pearáhwara mó kegá onerate pearáhwara mó kegá námúqtate pearáhwe.

13 Sísa tuinagake Manikánka ehweh aritahnaraq kaweq arámbéhríowamo éna mó aniné arambehri mó aniné arambehriue agehmarena íre kaweq arámbéhrí moke kekiruankéhe.

Kekiruahnaraqmé uworapeqté náneq moke taginserah íre kaweq arámbéhrí moke taginawire.

¹⁴ Sano ebáh íre tagia peh kagainserah kaweq arámbéhrí aniné arambehri íre toráh agia peh kaginawire. Wene arambehri íre toráh agia peh kahnaq mi arámbéhríyábé ápeq meyanæ. Mó aniné arambehri moke tagínaraqmé mi anímé ápeq íre meyanæ.

¹⁵ Ápeq íre meyéh anímé nahperehrabeqte ání tahnsane. Wehukéniné nah irarehtaq mó anínká mi aní nahupeqte koweqme máhpeq atahnana wene nahnkakaq wene ménsámehnsánkakaq moke taginawire. Mina inserah Sísansabé aiq pútare atéh anínká íre ábéreh arámbéhríínaq Manikánka we íopeq tumeiranae. Peh morá wene arambehri moke tagína puana ápeq íre meyanæ.

Itene inonka Manikáne nahne i ehwehne.

¹⁶ Manikáne Awanka itene irupipeq mía míai puag itewe Manikáne nah moe. Minayabe aiq ahtebaho?

¹⁷ Itene inonka Manikáne nah mire. Wega, Néne nahne éna we mía míairabeq ahbabáq íre kéhre. Minayabe wene nah ahbabáratéh anímé kamah awinawire.

Itega peh wehuke síwíq pankerého i ehwéhne.

¹⁸ Itene irupipeqté péhé éhwéhnká iteite péhe éhwéh nuwíyého. Peh morá mah marákóipéqté sánsá ahtebéh anínká iwíáhéna, Íné anotah ahtébiá ání múge iwíáhínaq íre kawerire. Wehukénínká iwíáhéna, Íné íre ahtebia ání múge iwíáhínaq mókake ahtebia ání úkorahire.

19 Aneqsabé mira íwíáhinkehbo? Manikánka mah marákóipéqté áhtébiá íwíáhyábé múguwahgu iwíáh wíre arítéhre. Minayabe ahtebia keyábéwé wene ehwehnka mahraréna,

Táhmáro kegá mó ke ahabárarite sansansábé iwíáhéra mó ahabábáq sánsá mó ahabábáq sánsá miraonehe iwíáhowe. Iwíáhowana Manikánka peh áwé tagehrana seyene ahabábáq sansanká seye saiqnaríéhre ire. (*Jop 5.13*)

20 Manikáne ehwehnka mó mahraréna, Itene Wahnahnka ahtebia kéné iwíáh aiq tagehre. Sega miraoneheqmúne iwíáh aiq tagehre. Tagéna abehq íwíáhe aritéhrara íre miraorahowe ire. (*Buk Song 94.11*)

21 Abehq iwíáh aritéhnsábé wehukega miraoraho arámbéhríyábé íre iwíáh íwíáhoró. Manikánka séhréh aitéhnsábé ite moke wega í náneq matíáhwe.

22 Íné Porareq Ápóroreq Pítareqka ite séhréh aitaneeéq míone. Manikánka moke mah marákó marákó náiena itene oga mé tanahráqkákáq itene puké tanáhráqkákáq omaq itéhre. Manikánka séhréh aitanieéna amahnága kéh náneqkákáq mókake kahna naneqkákáq matíáthro aitéhre.

23 Ite Sísa Karáhé kahnáh míáhwana we Maniká Iteribone ahninkáwá míéhre.

4

Maniká wewega wene arambehri anímári agehmarena sainsue ehwéhne.

1 Itensabé iwíáhirataq, Ite Sísa Karáhéne arambehri miraúna kee íwíáhoró. Ite Manikáne kopípeqté éhwéh wahnahnúne íwíáhoró.

² Kaweq arámbéhrío kegá se arambehri arítéh aniné ehweh kawerue sehgiówe.

³ Íné kaweq arámbéhríu aní míogamo. Itereq mó kereqka néne arambehri iwíáhue tagéq tenírataq nirupipeq íre iwíáh kikirinie. Mó kegá néne arampehriyabé koti irataq nirupipeq íre iwíáh kikirinie. Íné moq ínénéne arambehri íre agehgaqme tagaríoge.

⁴ Ínéga arambehriurataq áhwára áhwára arámbéhríuraume íre niahreraq kéhre. Íre niahreraq kéhnsábé peh kawerue arambehriuraugamo? Árahuraugamo? Íre ínéga iwíáhunka peh morá Manikánka agehgaqme sainuwankéhe.

⁵ Amahnága íre ehweh arite tanahráq púaq mó kené arambehri agehmareq ehweh arítého. Sísa itene Wahnahnka tuinagake moke sunkíkírirabeq kopéqsúáh náneqkakáq itene irupipeqté iwíáhákáq wene téhrehrabeq marahnana ábóraraginae. Mi tanáhráq Manikánka mah kehiná kéhíná agehmarena sainsuankéhe.

Anotah anímárí múne íwíáhiyeho i ehwéhne.

⁶ Néne iyahnabo anímáríno, Manikáne sansá ahtebageheéna ínéreq Ápóroreqsabé teiewóge. Ite anitéyábé iwíáhéq Manikáne púkuga irarinserah tábúsoqme sehgióro. Manikáne anitéyábé peh morá ánínsábé iwíáh iwíáh ateq mó aní peh áwé tagahwe. Íre kawerowe. Manikáne ehweh anterúéhboq mina tahnsa íre oro.

⁷ Ite anotah anímárí múne íwíáhoo? Manikánka íre náíátáítaq tahirímé ite peh tabonahéq mareq-

mareq ke míáh iripo? Manikánka aiq náiena séhréh aitáráinsabé aneqsabé iteitensabé iwíáh íwíáhoo?

⁸ Itewe, Manikáne sansá aiq moke ahtebóne íwíáhowe. Itega íné, Pora kiotaikéq anotah animárí múne íwíáhoo? Itega aiq pútaq ahtebahtaq tahiri ínéga moq iwíáh íwíáhu irino.

⁹ Íné iwíáhume Manikánka ite, wega eqmaro keyabé, Moke mó ke ebeq nogirara ite sinehe sigehe ire. Wehukega wehukení subiq suaneheraotaq áhnte kegá taganeheéra sewe. Ite eqmaro kewe mina subiq suaneherao wehukení tahnsa múne. Íre peh wehukega ite iwahnkanowara íópeqté kéreqka moq iuwahnkanowe.

¹⁰ Ite eqmaro kega Sísa Karáhéne arambehri miraúnayabé áhnte tagah kegá iwiréh aitera múguwahgu mareqmareq ke wóe aitáhwe. Itega iwíáhéq, Sísa Karáhéne sansá aiq ahtebóne éq págege animárí míone éq mó kegá itensabé iwíáh íwíáh aitáhwe ewe.

¹¹ Ite eqmaro ke menahnkákákq amahnágaákákq irupibiire. Tahbobóire. Itene korósi peh subankire. Mó kegá ite subiq mánhwaq íre nahnkakaq ké wéq ahtapeq áhnte nogune.

¹² Itene iyahnkaratáté págegeue arambehriúne. Mó kegá ite íre kaweq ehwéh aitáhtáq itega kaweq ehwéh ayahqme teriune. Mó kegá íwíoqnahtaq peh míone.

¹³ Mó kegá ite íéhruruotaq se insahwé aritone. Mó kegá ite eqmaro keyabé, Ite atutu tahnsanéq abehq ké wóe aitáhwe.

Poraga, Ínéga iwíáhue mira aruqaruru serahnoro i ehwéhne.

14 Iyehitankeheéna mah ehwéh sehiranue teiugo? Írakaumo. Itensabé nirutaboiru anímáí míáh púana kaweq iwíáhigeheéna mah ehwéh sehiranue teiúge.

15 Peh íregáritaq ke 10 táhúséni (10,000) íwáhnoro ke míáhtáq tahirí íre áhnte itéríbóréh míáh iripo? Írakaumo. Téh koreiátáu anímé peh morá inébatare. Itega Sísa Karáhénsabe aiq pútare atárótaq we éhweh inébataq teiátáunsabé iteribo úkurauge.

16 Iteribo úkuraunsabé ínéga iwíáhue mira aruqaruru serahnoro éna tei teinuge.

17 Ínéga mira aruqaruru serahnigeheéna Tímóti iteba eqmaq áúwóge. Tímótiwe Sísa itene Wahnahne aninéna wene sánsá kawerue sehgiena nirutaboiru aninéna nénahni tahnsa míéhre. Sísa Karáhéne sansámé mó ke suwahpeq mó ke suwahperue momiwíuríáhtáq síwáhnoro aruqaruruge. Mi sansá iahreraq itena íwáhnorinkeheéna Tímóti iteba eqmaq áúwóge.

18 Táhmaro itega píribahriéq, Poraga iteba íre sinkehe iwíáhowe.

19 Itene anotah Wahnáhnká kowe aintahnaraq iteba apubúue kinie. Konaraq píribahri kené ehweh anetaníbo éna sene sánsá págege sansápómo éna taganie.

20 Manikánka wahnah wahnahnirabeqte sánsámé íre peh ehwehne. Mi sansámé págege aitahráhi sansá míre.

21 Iteba konaraq abowágá wene ani kamah awínserahnue págegeue kininkono? Iteba konaraq

nirutaboírue pehwehrue kininkono? Aneq sansánue kininkono? Teniéero.

5

Wenabone ahre abarii ehwéhne.

¹ Ite miáhrabeqte ánínká anotah íre kaweq ahbabárire uro ehwéh írátáuge. Mi ahbabáqmé ahkaragára sansanéna anotah oríráne. Wehukega íre mirao sansá mi anínká mirauraire. Wenabone ahre abariuraire urowe.

² Itewe anotah ke úne íwíáhéq mó ke kiotaikúne íwíáhoo? Aneqsabé itene irupipeq íre umehiro? Iyehitáhnaq mi ahbabáq ání móbeq kaqsúáhro.

³ Íné iteba míótaq tahirí itene iuranabiahtapeq mi ahbabáq ání ehweh ató irino. Ninonka mah-taq míógana peh morá néniwa iteba míéhnsábé mi anínsábé aiq ehweh atóge.

⁴ Itega momiwíéq Sísá áwíq áhrabirataq néniwa moq míanae.

Itene Wahnah Sísaga págege aitaahnaq

⁵ mi anínsábé ehweh atanéhe. Ahbabáq aniné anonka kamah awinkéhboq owainawapa kaqsúáhro. Itega miraonaraq wega iwíáhue wene ahbabáq suahnaraqmé Sísá itene Wahnah tuina tanáhráq íre kamah awinkéhe.

Ahbabáq ani móbeq kaqsúáhro i ehwéhne.

⁶ Ite anotah ke úne irareme íre kawerowe. Ite miáhtáq anotah ahbabáq ání míéh mino. Páréti agíéh ánínká pehgáriq muoráhi naneq marah-naraq moke páréti mugue anotah úkinae. Mina inserah ite miáhrabeq ahbabáq íúgi ínehoéq mi ahbabáq ání kaqsúáhro.

7 Muoráhi naneq páráwahipéq íre kahnaraqmé páráwah peh kanae. Íre muinae. Minayabe naho muoráhi naneq súáhro. Ite o paretí íre muoráhi paretí tahnsa míagehboq ahababáq ani kaqsúáhro. Kaqsúéhrataqmé wene ahababáqka ite íre íúgi ínaq peh kaweqtaq míagehe. Sótaikú iahreraq ko tánáhráq sokah sokahéra* sipisípiq áráhq subiq márónserah Sísa Karáhé subiq súówe.

8 Iwiáh íwiáhé tanahráqsábé sokah sokahonehe. Sokah sokahéra Asiu kegá sene nahtapeqté nahonáh muoráhi naneq súónserah ite Sísa tagariona animárínká itene ahababáqkakaq moke íroke sansánkákáq suaneheqmúne. Wehukega o paretí íre muoráhi naneq kéh paretí tírúnserah itega peh tábúsoréh sánsámé aiq pútaq sansámé sehgioneheqmúne.

9 Mó animáríné ahre abari aruqaruro kereq íre mía míaoro éna sehiranue teiewóge.

10 Moke ahababáq ké sueq móbeq míáhro íre uge. Se mah marákóipéqté kééra mó kené ahre weh abariéra mó kené ménsámehnsá meyanehéera subiqme sabiwiáhwe. Sega Manikánsabe íre iwiáh íwiáhia peh mó naneqsabé iwiáh íwiáh aruqarurowe. Itega moke mina tahnsa ké súáhtáq tahirímé mah marákóráq íre míahraho irino.

11 Peh morá, Ite Sísa tagarione e kegá ahababáriransabé sehiranue teiewóge. Mó kené ahre weh abariome, mó kené ménsámehnsánsabe aigará pabekime, Manikánsabe íre iwiáh íwiáhia peh mó naneqsabé iwiáh íwiáh atáhmé, mó keyábé péhe éhwéh aritewé, píah néra múguwahgu

* 5:7: Kisim Bek 12.3-21, 13.6-7 tagáhnó.

aruqarurome, aebówé mina tahnsano ke sueq móbeq miáhro. Ite Sísa tagarione e kegá mina tahnsa áhbábárirataq moráráq táhutahuriyehboq móbeq miáhro.

¹² Sísa íre tagaríáh káyábé ehweh aritanínkono? Ahqáho. Írakaumo. Minawé íre néne arambehri wire. Sísa tagaríáh ké ite momiwíuríáh kégá ahbabárirataq ehweh ariteyabe iteitene arambehri wire.

¹³ Sísa íre tagaríáh káyábé ehweh aritewé peh Maniká wewene arambehri wire. Ahbabáq aninsábé Manikáne ehwehnka mahraréna, Ite miáhrabeqte ahbabáq aruqaruri aní kaqsúáhro ire. *(Lo 13.5, 17.7, 21.21, 22.21-24)*

6

Sísa tagaríáh ké koti arítéhneho i ehwéhne.

¹ Sísa tagaríéh ánínká miráinayabé arega abihnsa atéhnaqmé anerinabo? Sísa íre tagaríéh wáhnáh ánípá meqme móate koti atéhneho. Minawé ayehiteh sansáne. Peh Sísa tagaríáh kébá meqme kure koti ato.

² Mókakewe itega Sísa tagaríáh kégá mah kehiná kéhínané sánsánsábé iwíáhue tagéq sararanehequmúne. Minawé aiq ahtebaho? Itega mókake mah kehiná kéhíná ehweh arítáhnayabé amahnága aneqsabé pehgáriq ahbabáq náneq íre kawerari-tahráho?

³ Mókake itega íópeqté kéné sánsá moq saraqmaráhnawe íre ahtebaho? Minawé anotah arámbéhríe. Amahnága ahbabáq naneq kaweraritewé pehgáriq arámbéhríe.

4 Minayabe ite Sísa tagariáh kégá koti ehwéh kahnaaraq Sísa íre tagariáh kégá kaweraitageheéq aneqsabé seba pokoo?

5 Seba pokonsabé aneqsabé íre iyehitehro? Ite Sísa tagariáh ké míáhrabeq ahtebia ánimé mi arámbéhrí miraorahi aní míéh mino?

6 Sísa tagariéh ánínká mó Sísa tagariéh aní ehweh atankeheéna Sísa íre tagariáh kégá tagahtaq meqmena móátéhmé íre kaweq sansáne.

7 Sísa íre tagariáh ké míáhrabeq itega Sísa tagariáh keyábé ehweh aritéhrame ahabábq sansanéq Sísa Karáhéne sansa íre sehgiowe. Sísa tagariáh kégá ite ahabábáraitéhraqmé itega túbáh agirataqmé íre ahabárowe. Minayabe túbáh agina sansánká ehweh atahna sansá kiotaikire. Sísa tagariáh kégá arene ménsámehnsá aebóinaraqmé arega túbáh aginawe mi sansánká ehweh atahna sansá kiotaikire.

8 Kiotaikiraq peh itewe íre túbáh agowe. Írakaumo. Íre túbáh agia peh mó Sísa tagariáh ké ahabábariteq sene ménsámehnsá aebóowe.

9 Ahabábq kega Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq míáhmé aiq ahtebah mino. Péhe éhwéhnká itene íruripeq péhe nuwíyéhboq íráhro. Ahrari mahbi abario kewé, Manikánsabe íre iwíáh iwíáhia peh mó naneqsabé iwíáh iwíáh atáh kewé, mó aniné ahre weh abario kewé, wehga áwáhu weh sobaruqnahbaruro kewé Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq mianeherawoe.

10 Aebó kewé, mó kené ménsámehnsánsabe sigará pabeki kewé, píah néra múguwahgu aruqaruro kewé, mó keyábé péhe éhwéh arítáh kewé, mó kené ménsámehnsá pehipi meyáh kewé, mina

tahnsa áhbábáq aruqaruro kewé Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq mianeherawoe.

¹¹ Menahmé ite táhmaro mina tahnsa ké míarowe. Míarowana Manikánka ite pabeq paberaitena, Néne animárí míáhwe aítaráire. Itega itene Wahnah Sísa Karáhénsabe aiq pútare atárótaq Manikáne Awanka itene ahbabáq kaqiuwena itene irupipeq kaweraitáraitaq Manikánka itensabé, Kaweqtaq míáhwe aítaráire.

Itene inonkame Manikáne Awane nah puaq mó kené ahre weh abariiyeho i ehwéhne.

¹² Manikánka íre ahqáho aítarái sansá aiq miraorahuge irareme aiq pútaq iwíáhowe. Peh moke miraorahúna sansánká íre séhréh aítahráhire. Minayabe mó sansánká iné saiqnariehnehoéna pehwehrue míanie.

¹³ Itega pabeqme ehwéh irareme, Táhutahuqme itene irupipeq iyahbankire nanere éq minayabe Manikánka itene ayahba mirarowe ewe. Itene ayahbame tópah mewe nanere éq minayabe Manikánka tópah kirahno atéhre ewe. Mi ehwéh aiq pútaq ehwéhnirana peh mókake Manikánka táhutahuqkakáq itene inonkankakáq parabaruankéhe. Mina inserah mó kené ahre weh abariigeheéna Manikánka itene inonka miraroo? Írakaumo. Itene inonkame itene Wahnahne anonka mire. Wene sánsá miraigeheéna itene inonka mirarowe.

¹⁴ Maniká págege aní púana itene Wahnah Sísa iriwe oganúq atonserah ite moq iriwe oganúq itankéhe.

¹⁵ Itene inonkataq moke kéh náneqmarí Sísa Karáhéne naneq mire. Minawé aiq ahtebaho?

Itene inonkame moke inonkataq kéh náneqme Sísane naneq púaq árahue itene inonka ahbabáq ininsó sienéhnkono? Írakaumo. Anotahta q ahqáho uge.

¹⁶ Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Weh ahre peh morá áú tahnsa úkigehe ire. *(Stat 2.14)*

Minayabe arega ahbabáq ini abariónaga wereq arereqne íú peh morá áú tahnsa úkire. Minawé aiq ahtebaho?

¹⁷ Itene Wahnah Sísareq mía míaonaraq arereq Sísareqne iwa peh morá áwá tahnsa úkire.

¹⁸ Mó kené ahre weh abarié sansa pehrahagro. Ahriahri mi sansánirarabeq móbeq míáhro. Moke mó ahbábáqmé íre wewene anonka ahbabáruwiahrahire. Mó kené ahre weh abarii anímé wewene anonka ahbabáruwíéhre.

¹⁹ Manikánka Wenawa iteba eqmatairana iteba mía míainsabé amahnága arene anonka wene nah mire. Minawé aiq ahtebaho? Arene anonkame íre arebataq arene wíre. Írakaumo.

²⁰ Insahwé aitanieéna Manikánka anotah apéqtáté paiqmarowe. Aiq paiqmaronsabe itene inonkankakáq Manikánsabe íwíáh íwíáho.

7

Poraga wehké sansánsabé irarú ehwehne.

¹ Itega sehiranue kasenuro ehwéh teiníboq írátíáhro. Ahre íre mera peh míéh ánímé aiq kawerire.

² Íre ahreakáq ánínká mó kené ahre abariínehboq we ahre meyankéhe. Ahrari wehkinkehe.

³ Wehne anonkame íre webataq wene anonka mire. Minayabe arene ahrega, Máho ínah íre ahqáho ato. Ahrene anonka moq íre webataq wene anonka mire. Minayabe arenawehqka, Máho ínah íre ahqáho ato.

⁴ Ahrega wewene anonka íre wahnahnire. Írakaumo. Peh wenawehqka wahnahnatéhre. Mina inserah awehkawagá wewene anonka íre wahnahnire. Írakaumo. Peh wene ahrega wahnah atéhre. Minayabe arene ahreyabé arenawehqsabe íre ahqáho ato.

⁵ Ite weh ahre morá iwíáhéta kawerue púreroyehe iwíáhéta awehriéta peh míayehe irataqmé aiq kawerire. Púrerira tanáhráq parabagínaraq mó íre ahqáho ato. Owainawanka mó aní abarié iwíáh atehnehboq íre ahqáho ato.

⁶ Ahre meyo éhwéh íre teiúge. Ahreyabé awina anínká iwíáhue meyankéhe. Séhréh aiteyabe mah ehwéh teiúge.

⁷ Moke mó ke íné tahnsanue míáhtáq tahirí aiq kaweri irino. Peh Manikánka ahre meweyabe mó aní mó iwíáh atena mó aní mó iwíáh atena aruqarurire.

Íre túbáh agorahotaq ahre meyáhro i ehwéhne.

⁸ Mahbigaunseq ahrarigaunseq kéweinínsónseqsabé mahraruge. Íné íre ahreakáq aní múge. Ite íné tahnsa míéhrataqmé aiq kawerire.

⁹ Ite íre peh míahrahirataqmé ahre weh meyáhro. Mahbiga, Ahreyabé níre irana ahrariga, Weh kéreyabe níre ire. Mó kené ahre weh abariiyehboq arerene ahre weh airaiq meyáhro.

Arenawehq auwéhneho i ehwéhne.

10 Ahreakáq wehakaq keyábé mahraruge. Ánáhkawagá awehkawa íre auwo atóge. Mahnawé íre ínénéne ehwehne. Írakaumo. Itene Wahnahnka aiq irarire.

11 Ánáhkawagá wenawehq auwahnaraq mó wehkínehboq peh míankehe. Áúwátái wehbá kouwekue insahwé atahnaraq aiq kawerire. Awehkawagá wene ahre airaiq áúwéhneho.

Nánuwehq kieraníe ínaraq awehkawagá áúwéhneho i ehwéhne.

12 Mó keyábé peh ínénéne iwiáhu ehwéh teínie. Íre itene Wahnahnka tení éhwéh peh ínénéga iwiáhéna mahraruge. Awehkawawé Sísá tagariéh ánínirana ánáhkawa Sísá íre tagariéh ínínká, Nánuwehq kieraníe ínaraq awehkawagá áúwéhneho.

13 Ánáhkawa Sísá tagariéh ínínirana awehkawa Sísá íre tagariéh wéhgá, Néne ahrereq míanie ínaraq ánáhkawagá áúwéhneho.

14 Ánáhkawagá Sísane sánsá sehgieyabe Sísá íre tagariéh áwéhkawágá wene ahre íre auwena wene sánsá tagéna kaweqtaq miahrahire. Awehkawagá Sísane sánsá sehgieyabe Sísá íre tagariéh ánáhkawágá wene weh íre auwena wene sánsá tagéna kaweqtaq miahrahire. Minayabe arene ahrega, Arereq míanie ínaraq áúwéhneho. Arenawehqka arereq míanie ínaraq áúwéhneho. Íre áúwéhrataq itene animarí moq kaweqtaq miahrahowe. Kaweqtaq miahrahi ehwéh péhe éhwéh tahirímé itene animarí Sísá íre tagariáh ké miáh irino.

¹⁵ Wehgabópoq ahregabópoq Sísa íre tagariéh ánínéna wensabé nuwahriehre éna pokinie ínaraqmé peh áwé tagahro. Manikánka itensabé, Pehwehrue miáhro aitéhnsábé itene iru ukiq itankeheéq mi anínká pokinie ínaraqmé peh áwé tagehrataqmé aiq kawerinae.

¹⁶ Arenawehqka arereq miéhnsábé mókake wega Sísa ne sánsá sehginabirapómo. Arega íre tagariahne. Arene ahrega arereq miéhnsábé mókake wega Sísa ne sánsá sehginabirapómo. Arega íre tagariahne.

Manikánka ite saraq íátái arámbéhrí sehgióro i ehwéhne.

¹⁷ Maniká itene Wahnahnka ite omaq itena wene arambehri saraq íátáire. Saraq íátái arámbéhrí kawerue sehgióro. Sísa tagariáh ké íwáhnorutaq mah ehwéh tei teinuge.

¹⁸ Manikánka are íre áhraburai tanáhráq mó kegá arene áú amurúrutonsabé ayehitéhnehboq anetaníbo íwíáhúno. Manikánka are áhraburaitaq arene áú íre amurúrutonsabé amahnága mi sansánsábé arutaboirinehboq pehragáhno.

¹⁹ Arene áú amurúrutonsabé peh abehq míre. Anetaníbo íwíáhúno. Arene áú íre amurúrutonsabéákáq anetaníbo íwíáhúno. Peh Manikánka sehgióro ú ehweh sehgiónsábé anotah sansá míre.

²⁰ Manikánka áhraburaitaq miraurona arámbéhrí miraúno.

²¹ Manikánka áhraburaitaq mó aniné arambehriga are saiqnariarairo? Minayabe iwíáh kikirineho. Arene marakóipeqté wáhnáhnká saraq auwena pokúno atahnaraq pokinkehe.

22 Maniká itene Wahnahnka are áhraburai tanáhráq mó aniné arambehriga are saiqnariarairana Sísá itene Wahnahnka arene ahababáq kaqauwátáinsabé wega soraq áúwéh ání tahnsa míahne.

Wega áhraburaitaq pehipi míaronana Sísá Karáhéne arambehriga amahnága are aiq saiqnaríéhre.

23 Wene animarí míageheéna Sísaga anotah apéqtáté paiqmarowe. Paiqmaronsabe peh wehuke suwahbeh sansá miraiiyeho. Peh Maniká awahbeh sansá miraoro.

24 Néne iyahnabo animárino, Manikánka ite íáhraburaitaq mirauro arámbéhrí miraéq Maniká Iteriboreq mía míaoro.

Poraga mahbigaunseq ahrarigaunseqsabé teriu ehwéhne.

25 Mahbigaunseq ahrarigaunseqsabé mahraruge. Itene Wahnahnka mah ehwéh terio íre tenírana peh ínénéga aiq pútaq ehwéhnéna iwíáhue teiúge. Wega íné séhréh aintéhrana wene arambehri mira aruqaruruge. Minayabe néne ehweh íráhro.

26 Íre kaweq sunúq áhníbórá sinainsabé ahre meyaníe íwíáh, wehkinie íwíáh súáhro. Mi iwíáh súéhrataqmé aiq kawerire íwíáhuge.

27 Ahreakáq míéhnaraqmé áúwéhneho. Íre ahreakáq míéhnaraqmé ahre meyaníe íwíáhineho.

28 Arega ahre meyéhnaq minawé íre ahabáriniewóne. Arega wehkinaraq minawé íre ahabáriniewóne. Ahre meyéhra kegá mah marákóráq mé tanahráq sirupipeq umeh

aginawire. Itene irupipeq umeh agínehoéna teiúge.

²⁹ Néne iyahnabo anímáríno, mah marákóípéq mé tanahráq aiq parabinaire. Sísa tuina tanáhráq áhníbórá sinaire. Minayabe ahre mero keo, íre ahreakáq ké tahnsa miáthro.

³⁰ Ibisah keo, íre ibisah ke tahnsa miáthro. Iru eyoyóo keo, iru íre eyoyóo ke tahnsa miáthro. Ménsámehnsá paiqmaq paiqmaro keo, íre ménsámehnsánkakaq ké tahnsa miáthro.

³¹ Mah marákóípeqté sánsá parabainai puaq áhnte mensáméhnsánkákáq kéó, itene ménsámehnsánsabe irutaboiriyeo.

Iwíáh kikiriyeo i ehwéhne.

³² Ite iwíáh kikiriyeo éna mah ehwéh teiúge. Íre ahre merai anínká Maniká wene Wahnahne arambhri kawerue sehgieyabe iwíáhire.

³³ Wene ahrega kaweróne atankeheéna ahre merai anínká mah marákóípeqté náneqsabé iwíáh iwíáhire.

³⁴ Minayabe we mó iwíáh mó iwíáhire. Sísa tagariéh áhrarígá iwíáhéna, Néne ninonkakakaq néniwankakaqmé kaweqtaq míanieéna Maniká áwúge éna Maniká wene Wahnahne arambhriyabé iwíáh iwíáhire. Wenawehqka kaweróne atankeheéna wehakaq ínínká mah marákóípeqté náneqsabé iwíáhire.

³⁵ Págege sansánká saiqnariankeheéna íre teiúge. Írakaumo. Peh séhréh aitanieéna mah ehwéh sehiranue teiúge. Maniká itene Wahnahnsabé webataq iwíáh iwíáh ateq wene sánsá kawerue sehgieheéna sehiranue teiúge.

Wene ahre aráryábé éhwéhne.

³⁶ Wene ahre aráryábé arutaboiréna abariinie íwíáh aruqaruri anímé ahbabáratehnehboq airaiq meyankéhe. Wega airaiq meyahnawe íre ahbabárinae.

³⁷ Wewene anonkataq kawerue wahnahnorahi mahbígá, Ahre íre meyaníe íwíáhínaraq aiq kawerire.

³⁸ Wene ahre ararí meyéh anímé kawerire. Ahre íre meyéh anímé anotah kawerire.

³⁹ Wenawehq oga míahnaraqmé mi inínká awehkawareq mía míaiagehe. Sísá tagaríéh íníné awehkawa pukínaraq we mó Sísá tagaríéh ání kérankéhe.

⁴⁰ We mó Sísá tagaríéh ání kérahnaraqmé aiq kawerire. We peh kéweiní míahnaraqmé anotah kawerire. Mahnawé ínénéga iwíáhuge. Manikáne Awanka mah iwíáh aintehrámó. Wega mah iwíáh aintéhre iwíáhuge.

8

Poraga titirue nárie naneqsabé irarú ehwehne.

¹ Péhepehe maníkánsábé titiro naneq nanehnkono éq ínénsabe kasenurowe. Mó aní mó anínkáue minayabe íné aiq ahtebóge eme aiq pútaq ehwéhnowe. Aiq ahteboge íwíáhóme saiyo sansane. Peh morá mó anínsábé irutaboírúnaga séhréh aitahtaráhi sansáne.

² Íné moke ahteboge íwíáhi anínká íre anotahtaq ahtebehrana wene ahtebéh sansa íre awehrare.

³ Maníkánsabe arutaboiri anímé Manikánka we tagaríéhre.

4 Péhepehe maníkánsábé titiro naneq nanehnkonon ue kasenuronsabé teiúge. Ite tagarionawe péhepehe maníkámé íre aiq pútaq nanere. Peh abehq píkísáh tahnsane. Íre áhnte maníkámárí míáhwe. Írakaumo. Ite tagarionawe Manikámé peh morá ánínéna webataq Maniká míre.

5 Mó kegá mahraréra, Íópeqkákákq mah marákó marákóipéqkákákq áhnte maníkámárínseq wahnah anímárínseq míáhwe ewe. Ite tagarionawe mi ehwéhme íre aiq pútaq ehwéhne.

6 Maniká Iteribo peh morá ánínéna webataq Maniká míre. We moke mirarena wene animári míageheéna ite moq mirarowe. Sísá Karáhéwé we peh morá ánínéna itene Wahnah mire. We moke mirarowaq amahnága séhréh aitéhnsábé oga míone.

7 Mó kegá Maniká éhweh íre ahtebahwe. Segá Sísá íre tagariarotaq péhepehe manikáne sánsá aiq sehgirowe. Aiq sehgiuronsabé amahnága mi naneqsabé titiro tahutáhúqmé íre nah nanere éra áhwára áhwára iwíáhowe. Mína tahnsa íwíáho kegá mi tahutáhúq nehrataq, Mi tahutáhúqká ite ahbabáraitéhre íwíáhowe.

8 Itega táhutahuq nahnayabé Manikánka kawerairitankéhbo? Írakaumo. Wega awehrío keyábé íre ehweh aritéhre. Nah keyábé kawerowe íre aritéhre.

9 Ite iuwahbeh tahutáhúq naneheqmúne irataqmé áhwára áhwára iwíáho kegá ite tagéra ahbabáriyeho. Itega nehrataq mó ke ahbabáriyehboq kawerurero.

¹⁰ Are ahtebáhna anínká péhepehe maníkánsábé árótu nahtápéq míéhnaaq titiro tahutáhúq nehnana áhwára áhwára iwíáhi anínká are tagéna íné moq nanie iwíáhinabomo.

¹¹ Wega aiq pútaq sansá peh ákáhtaq ahte-behnsabé náhnaraq wene arupipeq íre kaweragi-nae. Are ahtebia anínká miraónaga mina áhwára áhwára iwíáhi aní anotahtaq íre kaweratanae. Sísa Karáhéga mi aniné ahababáqsabeákáq pukúwe.

¹² Áhwára áhwára iwíáhi aní ahababáratatna puah Sísa Karáhé moq ahababáq atahne.

¹³ Ínéga nahnayabé mó Sísa tagaríéh anínká íné tagéna ahababárinaraq mina íre kawerinae. Minayabe mó Sísa tagaríéh aní ahababáq atéhnehoéna mi tahutáhúq ahriahri awehrinie.

9

Poraga wene arambehriyabé móne íre meyonsabe iwíáh iwíáhú ehwehne.

¹ Itega néne sansa aiq tagaríáhwe. Mó naneqka íné íre saiqnaríéhre. Írakaumo. Wene arambehri mirainkeheéna Manikánka eqmaq núwátái mino. Sísa itene Wahnah aiq tagarau mino. Sísa itene Wahnah éhweh teiátáutaq wensabé aiq pútare atáro mino.

² Mó kegá iwíáhóme, Manikánka íné íre eqmaq áuwátáire iwíáhowe. Peh itene Wahnah éhweh teiátáugaq aiq pútare atáronsabé ite tagaríáhmé Manikánka íné eqmaq núwátáire.

³ Mó kegá ehweh aintéhrataq mahrarinie.

4 Manikáne arambehri miraunsabé wehukega íné kirabo aintáhmé íre kaweq sansápo? Írakaumo. Kaweq sansáne.

5 Manikáne arambehri miraoneheéra Sísa ábáqmarinseq Pítareq mó eqmaro kereqka ahtapeq nogótáq sene ahreronká se kériráhwe. Ínéga moq mi sansá mirautaq tahirímé kaweq sansáne íwíáho irino.

6 Mó kegá Manikáne arambehri miraome pehipi kiraboowe. Peh morá ínéreq Páhnábásareqka itene tópah paiqmarayeheéta arambehriúye.

7 Sene kíápéténine arambehri miraoneheéra sóntía kegá ahtapeq nogótáq íre seyene móneraté peh wahba monératé tópah paiqmaq paiqmaro mino. So uqmatai anínká táhutahuq nera kéhtáq mewe naruq naruri mino. Sipisípiq wahnahni anínká mi kané náhnano naruq naruri mino.

Ite séhréh aitera íwáhnoro ke kirabooro i ehwéhne.

8 Ínéga peh wehukene sansá iwíáhéna mi ehwéh mirarire íwíáhiyeho. Írakaumo. Naho Manikánka Mósísi iwíáh atowana wega minayabe sehiranue mahraréna,

9 Káhoga arambehriitaq wene áwéhipeq náhgáq táhrareho. Mi kanká arambehrii puana arupibiínaraqmé pehipi táhutahurinkehe úwe.
(Lo 25.4)

Manikánka peh káhoyabé arutaboiréna mi ehwéh irarúwo? Írakaumo.

10 Itensabé iwíáhéna irurú mino. Itega mina tahn-sanigeheéna irarúwe.

Sonsoréh ánínká, Mókake sotápéqté táhútáhúq mewe nanieéna arambhiriire. Wereq we séhréh atéh ánínseqka nayeherawoye.

¹¹ Wehukega ayu uqmarera anehe mi sotápéqté tópáh nahnserah itega Manikáne ehweh tei teinúye. Tei teinúyansabé itene ehweh íráh kégá kirabo aitéhrataqmé kaweq sansánoneheqmóe.

¹² Itega mó ke kirabouro puaq itenkakáq kirabourotaq tahirímé anotahtaq kawerowe urauya irino.

Kirabo aítáhro íre teiátáúye. Iteba pehipi míarauye. Itensabé abiahnsanéq Sísá Karáhéne kaweq ehwéhnsabé anetaníbo íwíáhiyeho éta kirabo aítáhro íre teiátáúye.

¹³ Manikánsabe iwíáh íwíáh atáh náhtápéq arambhriio kegá mibeqté táhútáhúq mewe nahwe. Minawé tagaríáh míno. Mitaq titiro tahberaq arambhriio kegá mi naneq pehgáriq mewe nah míno.

¹⁴ Mina inserah Sísá itene Wahnahnka mahraréna, Kaweq ehwéh íráh kégá se síwáhnoro kené sinonka séhréhorahi naneq nárígéhe ire.

¹⁵ Ínéga itene táhutahuq pehipi íre merauge. Mókake íné pehipi kirabo aintagehéna sehiranue teiugo? Írakaumo. Nirupinsabé pukonaraq íre ineh inehinie. Íné ineh inehutaq tahirímé ínéga pehipi íwáhnoru sansánsabé íre iwíáh íwíáhorahu irino. Mó kegá néne iwíáh íwíáhu sansá sabi núwého.

¹⁶ Manikáne kaweq ehwéh tei teinunsabé kaweq aní múge éna iwíáh íwíáhininkono? Írakaumo. Manikánka koreri terinúno aintaráinsabé íné kaweq aní múge ue íre iwíáh íwíáhorahuge. Mi kawéq éhwéh íre teriasa ehiya míótáq tahirímé

anotahtaq íre kaweru irino. Kaweq ehwéh teri terinu arámbéhrí íre suaníe.

17 Ínénéga iwíáhue miraurataq tahirímé ápeq meyó irino. Íre ínénéga iwíáhuraue. Manikánka koreri terinúno aintaráinsabé pehipi mira aruqaruruge.

18 Minayabe aneq ápeq meyaninkono? Mó teri terino kegá ápeq meyhánserah íre uge. Kaweq ehwéh pehipi tei teinunsabé niru eyoyóue nirutaboirume néne ápeq míre.

Porawe áhnte ke séhréh aritéh ánine i ehwéhne.

19 Mó kegá íné íre saiqnaríáhwe. Áhnte kegá Sísane sánsá sehgeheéna sene arambehri aní tahnsa míóge.

20 Asiu kegá Sísane ehweh kawerue irera sehgeheéna seba míarataq sene sánsánuraue. Mósíga sehgióro ú ehwehknká íné íre saiqnaríéhre. Íre saiqnaríéhrra Asiu ke mi ehwéhnsabé iwíáh iwíáho puana seba míarataq mi ehwéh íre anterutaue. Asiu kegá Sísane ehweh kawerue irera sehgeheéna mi ehwéh íre anterutaue.

21 Nahnsó ke Mósísine ehweh íre sehgió ké wóe. Minayabe nahnsó kereq míarataq se tahnsá ména íné moq íre sehgirauge. Írakaumo. Manikáne ehweh íre susa Sísá Karáhéne ehweh sehgiúge. Nahnsó kebá míarataq sega Sísane ehweh kawerue irera sehgeheéna Manikáne ehweh íre anteruena peh mi kené sánsánuraue.

22 Sísane sánsá áhwára áhwáraue sehgió kebá míarataq sega órirane iwíáho sansá pehipi íre anterutaue. Segá Sísane ehweh irera kawerue sehgeheéna sene órira sansa pehipi

íre anterutauge. Mah kehiná kéhíná suwahpeq m'arautaq mi sansá miraurauge. Segá Sísansabé aiq pútare atageheéna miraurauge. Manikáne kaweq ehwéh sehgiheheéna mi sansá mira aruqaruruge.

²³ Mira aruqarurunsabé Sísansabé aiq pútare atáh kéreq ínereqne irupipeq eyoyóire.

Kagai apéq nánkeheéq Manikáne sansá tauntahunue sehgiheqmúne i ehwéhne.

²⁴ Ábáhiro tanahráq áhnte kegá árésísue peheráhnotaq peh morá kótaiki anínká ápeq meyéhre. Mina inserah Manikánka ápeq nánkeheéq wene sánsá tauntahunue sehgióro.

²⁵ Kótaikoneheqmúne íwíáho kegá sene sinonka págegeinkeheéra túbáh aginie íwíáh suera peh ahriahri tauntahunue arambehri aruqarurowe. Peh kambaréki apéq meyaneheéra tauntahunowana Manikánka náina apéqmé peh ahriahri kagainawire.

²⁶ Ínéwé Manikáne sansá íre múguwahguue sehgiúge. Árésísi kiotaiki anínká íre mibeq tagia móbeq tagéna pehbeheráh pokinserah tauntahunue sehgiúge. Tobehi anínká wene ayahnkara íre mobeq subisa peh tábúsoqme wehukéniné anonka subínserah Sísane arambehri tábúsoqme arambehriuge.

²⁷ Ínéga mó keyábé, Sísane sánsá tauntahunue sehgióro uraunsabé Manikánka íné nuwehnehboq íre túbáh aginie. Peh kaweq sansá tábúsoqme sehginieéna néne ninonka kawerue wahnah wahnahnuge. Néne ninonka págegeinieéna tauntahunue arambehriuge. Ínéga kagai apéq meanieéna tauntahunue arambehriuge.

10

Íre kaweq sunúq sínaraq ite Sísane sánsá súého i ehwéhne.

¹ Naho itene igaqnaréhga Mósisi kérowe. Segá miraunsabé iahreraq kankeheéna teiúge. Segá abatapi nogútaq írábúyá akariuriowe. Segá írábúyá anehe karageheéna Manikánka mi írábúyá omaq atowe. Manikánka iwíáh aritowara sega Káhtore Waní kéréwégue seberaebéq pokuwe. *(Kisim Bek 13.21-22, 14.21-29)*

² Segá írábúyá akariuriotaq nogútaqkákáq Káhtore Waní kéréwégue seberaebéq pokutaqkákáq sega wání meyónserahnéra mitaq nogera Mósisi kéréra wenkahnáh úkuwe.

³ Manikáne Awanka íópeqté tópáh náriuwara ómiga nowe.

⁴ Wega ótaq sansánútaq wání arahno ebah-pipéqté súwana náriuwara nowe. Mi ebáhmé Sísá Karáhee. Segá pokutaq mi Ebáhnká sereq moráraq pokuwe.

⁵ Pokúwara Maniká sene sánsánsábé íre awahbó púara abatapi nogútaq puku pukuéra sene sinonka abatapinue mibeq móbeq kowe.

⁶ Segá ahabárunserah itega miraiyeho éna Manikáne ehwehnka tei teinire. Segá ahabábq nanegsabé sirutaboiru serahniyeho.

⁷ Táhmaro mi kegá péhepehe manikánsábé iwíáh iwíáh atónserahniyeho. Segá miraunsabé Manikáne ehwehnka mahraréna,

Ísara kegá tútuue méra táhutahuréra irigéra ábáhréra nahnsó kené sansanéra mó kené weh ahre abariuwe ire. *(Kisim Bek 32.6)*

⁸ Segá mó tanáhráq ahababáréra áhnte kegá mó kené ahre ahrari abariunsabe Manikánka abiahnsa aritena kamah ariuwara peh íregáritaq wehuké 23 táhúséni (23,000) wehuké peh morá wéhékáh pukuwe. Segá mirau serahniyeho. *(Namba 25.1-9)*

⁹ Mó tanáhráq táhmaro Ísara kegá sene wahnahnsabé, Árahono éra wensabé éhruruunsabe Manikánka wehe omaq atowana éhruruu ke pówara pukuwe. Segá éhruruu serahniyeho. *(Namba 21.4-8)*

¹⁰ Mó tanáhráq táhmaroga Manikánsabe abiahnsa atera ehmuniq éhmúníruwana Manikánka íópeqté ánínsábé, Márunsubiq suo atowana mi ke márunsubiq suowe. Segá ahabáru serahniyeho. *(Kisim Bek 16.2)*

¹¹ Manikáne ehwehnka sene ahababáq teíre. Segá ahababárunserah itega moq miraiyeho éna teíre. Amahnága anehe tanáhráq sinainsabé itega kaweqtaq mía míageheéna teíre.

¹² Íné kaweqtaq ména págegeue iriwe míóge íwíáhóna aníno, inahsubínehboq áwéh panantagínah págegeue iriwe míahno.

¹³ Áhwáre naneqka íre arebataq areba sire. Írakaumo. Mah kehiná kéhínápá sire. Áhwáre naneqka ite íre saiqnariankeheéna Manikánka wene omasa éhwéh ahreraq matawéna ite séhréh aitankéhe. Wegá séhréh aitena kaweq ah sokogi ainkéhe. Wegá ite págegeue míageheéna séhréh aitowana áhwáre naneqka ite íre saiqnarianawire. Ahababáqka moq ite íre saiqnarianawire.

Owainawansabé titirue nárié náneqme pehragahro i ehwéhne.

¹⁴ Néne iyahnabo anímáríno, péhepehe maníkánsábé iwíáh íwíáh ate sansa pehragahro.

¹⁵ Itewe ahtebia ké míáhsábé teiú éhwéhnsábé iwíáhue tagahro.

¹⁶ Sísa itene ahbabáqsabe pukúnsabe iahreraq kéh tánáhráq itega káhpúipéqté wánínsábé meyone. Mewe nahnayabé itene Wahnahnsabé kaweróne ateq Sísa Karáhéne korahq tunsabe itene ahbabáq kaweraitéhre íwíáhúne. Mi tanáhráq itega tópah* keqme nahnayabé Sípane anonka kamahúnsabe itene ahbabáq kaweraitéhre íwíáhúne.

¹⁷ Mira íwíáhéq morá ké tahnsa míone. Itega keqme nóna topáhmé peh morá tópah púaq ite áhnte wehuké méq morá ké tahnsa míone.

¹⁸ Asiu kené sánsánsábé iwíághoro. Segá tahberapeqté titirue nárié náneq nahtaq Manikáne tahbe puara mi tanáhráq sega wensabé aiq pútaq iwíáh íwíáh atáhwe.

¹⁹ Teiú éhwéhnsábé aneq iwíághonehknono ewo? Péhepehe maníkámárí íre oga míáh náneqmaríne. Mi naneqmarí titirue nárié náneq íre Maniká náwé náneq tahnsáne.

²⁰ Írakaumo. Nahnso kegá titirue nárié náneq Maniká íre náwasa peh owainawamarí náriéwe. Owainawansabé iwíáh íwíáh atéhboq sensabé titirue nárié náneq pehragahro.

²¹ Itene Wahnah pukú tanáhráq iahreraq kéh káhpúipéqté wánínkákáq owainawansabé iwíáh íwíáh atáh káhpúipéqté wánínkákáq moráráq

* **10:16:** Káríki ehwéhme tópahme íre kéhre. Páreti kéhre.

neho. Itene Wahnah pukú tanahráq iahreraq kéh tópáhnkákáq owainawansabé iwiáh íwiáh atáh tópáhnkákáq moráráq neho.

²² Mirairataq Sísa itene Wahnahka, Aneqsabé íné nuweq owainawansabé iwiáh íwiáh ataho éna abiahnsa aitanawire. We anotah pagégé ání púaq itega we íre kiotaikorahúna mino.

Ahriahri itega Maniká áwíq pankeraneheqmúne i ehwéhne.

²³ Mó kegá, Ite moke miraona naneq aiq kawerire ewe. Peh moke miraona naneqka ite kaweqtaq méyabe íre séhréh aitahráhire. Moke miraona naneqka ite Sísa kawerue kéreyabe íre págege aitahráhire.

²⁴ Ite iuwahbeh sansá pehipi miraiyeho. Peh itene iyahnabo séhréh aritahráhi sansánoro.

²⁵ Máhkétirapéqté táhútáhúq paiqmaréhrataq mah tahutáhúq aneq sansánia táhútáhúqpo ue íre kasenoro.†

²⁶ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Moke mah marákó márakóákáq mahtaq kéh náneqkákáq itene Wahnahne náneq mire íre. *(Lo 10.14; Buk Song 24.1)*

²⁷ Sísa íre tagariéh ánínká itensabé, Táhutahuronehboq máhoro ínaraqmé ite iuwahbáhnaraq kowe nahro. Wensabé, Mah tahutáhúq eheqtepo ue íre kasenoro. Wega náwí náneq pehipi nahro.

† **10:25:** Mó tanáhráq mó tanáhrárué mó kegá ménkámehnkáne awaq titirue péhepehe maniká náwúwe. Náwera anehe máhkétirapéq mi awáq kobaiqmarówe. Mi awáqsábé Poraga Sísa tagariáh keyábé, íre kasenéq pehipi paiqme nahro úwe.

28 Mó anínká itensabé, Mah awáq owainawansabé titirúna naneq náuúge ínaraq íre nahro. Mi awáqkáwé ite íre ahababáq aitaahráhire. Peh ite teí ání ahababáq atéhboq íre nahro.

29 Itega ahababáq iwiáhowe íre iraruge. Írakaumo. Peh teí anínká, Itega aiq ahababárowe íwiáhineho.

Mina tahnsa íwiáhi aní íre míahnaraq íné nuwahbeh naneq nahrahuge. Peh móbeq míéh aníné awehrii sansánká íné íre saiqnariahrahahi mino.

30 Manikánsabe, Kaweróne atena mi tahutáhúq nahnara tagehra kegá árahue ehweh aintagéhbo?

31 Itega tópahnkakáq wánínkakaq nehrataq mó naneq arámbéhrí mirairataq Maniká áwíq pankeraneheéq wensabé iwiáhue kawerue miraoro.

32 Itega miraonka Asiu kereq nahnsó kereq Sísa tagaríáh kéreq ahababáq arítéhboq iwiáhue peh kaweq sansánoro.

33 Ómi mó kegá moke ínéga mirau sansá kaweq sansáne íwiáhigeheéna mirauge. Íné nuwahbeh sansámé íre mira aruqaruruge. Íné tagah ke séhréh aritanieéna sensabé iwiáhéna peh kaweq sansá mirauge. Segá Sísa ehweh írera kawerue sehgeheéna sensabé iwiáhéna mirauge.

11

¹ Ínéga Sísa Karáhéne sansá sehgiúnserah ite moq néne sansá sehgióro.

Poraga ayahqonsabe irarú ehwehne.

² Itega íné iahrerarq matawéq moke íwáhnorurau ehwéh kawerue sehgió púana itensabé iwiáh íwiáh aitóge.

³ Mó ehwéh kawerue ahtebagehboq írátíáhro. Wehga wene ahre wahnahnirana Sísá Karáhéga moke weh wahnahnirana Maniká Iteriboga Sísá Karáhé wahnahnire.*

⁴ Sísá Karáhé wene Wahnah puana wehga púrerínaraq wene ayahqno íre akari atiankehe. Manikáne Awanka iwíáh atahna ehweh irarínaraq wene ayahqno íre akari atiankehe. Mi tanáhráq wene ayahqno akariaráhnaraq Sísá Karáhé ayehitawinawire.

⁵ Wenawehq wene wahnah puana ahrega púrerínaraq wene ayahqno akari atiankehe. Manikáne Awanka mí ahré iwíáh atahna ehweh irarínaraq wene ayahqno akari atiankehe. Mi tanáhráq wene ayahqno íre akariaráhnaraq wega wenawehq ayehitawinawire. Mi tanáhráq wene ayahqno íre akariaráh áhréwé ayahra káúqsúéh áhré tahnsane.

⁶ Wene ayahqno íre akariaráhnaraq wene ayahra káúqsuankéhe. Ayahra moke káúqsue sansa ayehiteh sansáne iwíáhirataq ayahra pehragéq ayahqno akariaráhro.

⁷ Manikánka weh mirarotaq wewe tahnsá mirarowara wehga Manikáne anotah awíqkákáq Manikáne págege sansánkákáq sokigiowe. Minayabe wehga púrerínaraq wene ayahqno íre akariinkehe. Manikánka ahre mirarotaq wenawehqne áwíqkakaq wene págege sansánkákáq sokiginieéna akariinkehe.

* **11:3:** Písini ehwéh wahnahninsabéwé “het” kéhre. Písini ehwéh “het” téhtaré áwáhé kéhre. Mó morá áwáhé itene ehwehme ayahqnone. Mó morá áwáhéwé itene ehwehme wahnahne.

⁸ Manikánka wehuke mirarotaq wega ahrene ayahnsatate weh miraroo? Írakaumo. Wega wehne ahwígara piruqme ahre mirarowe.

⁹ Manikánka ahreyabé iwíáhéna wehga séhréh atankeheéna miraroo? Írakaumo. Wega wehyábé iwíáhéna ahrega wenawehq séhréh atankeheéna mirarowe.

¹⁰ Ahronká sensuwehqsone ehweh kawerue sehgiónsábé íopeqté kégá tagagehboq mi inínsónká púrerirataq sene siyahqno akari atiagehe.

¹¹ Manikáne animárímé weh sebatatq ahre se-batarue mía miao sansámé Maniká íre awahbeh sansáne. Írakaumo. Ahrega wenawehq séhréh atahnana wehga moq wene ahre séhréh ato aitéhre.

¹² Téhwe Manikánka wehne ahwígara mewe ahre mirarowara amahnága ahronká ani maqmaq maqmarowara áhnte weh míáhwe. Manikánka moke kéh náneq áhwárarowe.

¹³ Ahrega wene ayahqno íre akaria Manikánsabe pehipi púrerínaraqmé kaweq sansápo? Iteitega mi sansámé iwíáhue tagahro.

¹⁴ Weh íre wahto ayáhrá kahnaraq minaga we ayehitanae. Itene sánsánká minayabe aiq sokigi aí mino.

¹⁵ Ahrene íre wahto ayáhrá kahnaraqmé wene ayahrame wene awahriq nanere. Wene ayahqno akariinkeheéna Manikánka ayahra áwíre.

¹⁶ Ayahqno akariare ehwéhnsábé suwahrieh keyábé mó íre teriníe. Mó sansá írakaunire. Itereq mó Sísa tagaríáh kéreqsabé peh morá mahna teiú sánsá kéhre.

Kórína kegá siahrreraq ko táhútáhúq notaq íre kaweq sansánu ehwéhne.

¹⁷ Amahnága mó ehwéh teiníboq írátíáhro. Itega momiwíotaq mó ke séhréh arítéh sánsá íre miraia peh ahbabárowe. Minayabe itensabé íre iwíáh iwíáh aitóge. Írakaumo.

¹⁸ Mó anínká tenímé itega Manikánsabe iwíáh iwíáh ataneheéq momiwíotaq íre morá iwíáhia peh mó iwíáh mó iwíáhéq mó keyábé abiahnsa arítáhwe teníre. Tení éhwéhmé aiq pútaq ehwéhpómo. Peh aiq pútaq ehwéhne iwíáhuge.

¹⁹ Íre morá iwíáhirataq kaweq sansá ábórarinkeheéq sío síoéq iwíáhue tagéq, Insega aiq pútaq sansá sehgiramó éq ahtebahrahowe.

²⁰ Itega momiwíotaq itene Wahnah pukúnsabe iahrreraq kéh táhútáhúq íre tábúsoqme nahwe.

²¹ Itega mó ke íre síwénunia peh apubúue wewene wewene táhutahuq nahwe. Miraonsabé pehgáriq tahutáhúq kéh kegá sirupibiirara mó kegá píah áhnte nahnsabé múguwahgu agowe.

²² Itene nahtapeq táhutahuréq naraho mino. Manikáne nahmé peh abehq nánere iwíáhoo? Itega mitaq séq tópah tabonah ke íre náriénsabé se siyehiteh mino. Aneq ehwéh teinínkono? Itega miraonsabé kawerowe aitanínkono? Ahqáho. Írakaumo. Itega mirao sansá íre kaweq sansáne.

Sísaga párétiakáq sera anonkakaq we kéro ke náriu ehwéhne.

(Mátíyu 26.26-29; Máhka 14.22-25; Áríka 22.14-20)

²³ Itene Wahnahnsa níwáhnorurai ehwéh iwáhnoréna teiátáuge. Mahraue teiátáume

Súrásaga Sísane naruo koweriro inókáhpéq itene Wahnahnka páréti mewena†

24 Manikánsabe kaweróne atena keqme mahraréna, Mahnawé ninonka mire. Ite kaweraitanieéna ninonka Maníka awena pukinie. Íné iahreraq matiagehboq amahnága mirau sansánoro úwe.

25 Úwara sega páréti nowana Sísaga káhpú mewena monseráh sánsánéna mahraréna, Mah nahníáq sérá anome néne korahq mire. Néne korahq tuinaga o sansa áhwárankehe. Itega nehrataq ahriahri íné iahreraq matíáhro úwe.

26 Itega mah ehwéh sehgiónká Sísá itene Wahnahnka itene ahbabáqsabe pukúme pahsúéhre. Itega mi parétiákáq sera anonkakaq nahnka we pukúme pahsúéhre. Wegá tuina tanáhráq mah sansá parabaginae.

Itene irupipeqté íwíáh ebeq iwíáhue tagéq anehe nanehe i ehwéhne.

27 Sísá itene Wahnah pukúnsabe iahreraq kéh táhútáhúq neh anínká íre iwíáhue tagéna pehipi náhnaraqmé íre kawerinae. Mina tahnsa neh anínká itene Wahnahne anonkankakáq korahqkakáqsábé íre kaweratéh púana wega aiq mirainsabé anotahta qkamah awinkéhe.

28 Náhná anínká wene arupipeqté íwíáh ebeq iwíáhue tagéna anehe párétiákáq sera anonkakaq nankehe.

29 Náhná anínká itene Wahnahne anonkansabé kawerue íre iwíáhéna pehipi náhnaraq wega mirainsabé kamah awinkéhe.

† **11:23:** Párétiwe Asiu kené tópahne.

³⁰ Ite áhnte kegá mina tahnsa narutonsabé amahnága mareqmarerue awahreowe. Mó táhmaroga itene Wahnahne anonkansabé kawerue íre iwíáhia pehipi narutonsabé aiq pukurowe.

³¹ Minayabe itega miraira sansá ebeq kawerue iwíáhue tagéq anehe nahnaraq Manikánka ite íre kamah ainkéhe.

³² Manikánka mah marákóipéqté sánsá sehgió ké ehweh aritena íre kaweqtapéq suankéhe. Itene Wahnahnka itene sánsá tagéna íre ábéreh sansáne iwíáhéna kamah ainkéhe. Mókake íre kaweqtapéq eqmaq íúwéhnehoéna itega ahbabáro tanáhráq kamah ainainire.

³³ Néne iyahnabo anímáríno, momiwíue méq Sísá pukúnsabe iahreraq kéh táhútáhúq nehrataq mó naneheraira keyábé iwíáhue síwénunue moráráq nahro.

³⁴ Manikánka kamah awinehboq arupibii anínká ebeq wene nahtapeq táhutahuraruenta anehe momiwíorabeq pokinkehe.

Íné mó ehweh kéhre. Iteba konaraq mó áhwára áhwárao sansá kaweraitaníe.

12

Poraga Manikáne Awanka náina naneqsabé teí éhwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímáríno, Manikáne Awanka náina naneqsabé múguwahguéq áhwára áhwára iye-hboq íwáhnorinie.

² Ite tagaríáhmé itega Sísane sánsá íre tagariarotaq péhepehe maníká íre ehwehnorahi naneqsabé iwíáh iwíáhue mi sansá sehgirowe.

³ Teiníboq kawerue írátíáhro. Manikáne Awanka iwíáh atéh anínká Sísansabé íre éhruru atahráhire. Manikáne Awanseq íre mía míai anínká, Sísa néne Wahnah mire. We awahbeh sansá sehginíe irarerahiro? Írakaumo. Wegá íre irarerahire.

⁴ Manikáne Awame we peh morá ánínéna wega í náneqme mó naneq mó naneq náire.

⁵ Maniká itene Wahnah peh morá ánínéna wene arambehriwe wega sainsúéh árámbehri mó naneq mó naneq arámbehri sainsúéhraq miraúne.

⁶ Manikáne arambehri miraúnayabé mó aní mó arámbehri mó aní mó arámbehriue miraúne. Maniká peh morá ánínéna wene arambehri kawerue miraigeheéna séhréh aitéhre.

⁷ Itega mó Sísa tagaríáh ké séhréh aritageheéna Manikáne Awanka págege naneq ite mó aní mó anínue náire.

⁸ Wegá mó aní iwíáh atéhrana peh Manikáne iwíáh púana ahtebia íwíáh pahsuahráhire. Wegá mó aní mó iwíáh atéhrana wene auranka íre tageh naneq wene arupipeq tagariahrahéna pahsuahráhire.

⁹ Wegá mó aní iwíáh atéhrana mi anínká Manikánsabe anotahtaq aiq pútare atéhre. Wegá mó aní págegeue séhréh atéhrana awahre keyábé púreq aritéhrara kaweragowe.

¹⁰ Wegá mó aní págege atéhrana ótaq sansá miraorahire. Wegá mó aní iwíáh atéhrana mi anínká íre wewene iwíáh peh Manikáne Awanka iwíáh atéh éhwéh irarerahire. Wegá mó aní iwíáh atéhrana mi anínká owainawane awankakaq wehukene awankakaq saraqsuahráhire. Mó aní iwíáh atéhrana we kambare ehwéh irarerahire.

Irarirana Manikáne Awanka mó aní iwíáh atéhrona mi kambáre éhwéh ahtebéna wewene ehwehtaq pahsuahráhire.

¹¹ Manikáne Awa peh morá ánínéna mi pagégé náneqmarí náire. Wewega iwíáhue mó aní mó naneq awena ue náire.

Ite Sísane anonka tahnsá míone i ehwéhne.

¹² Wehukeniné anonka peh morá ánónkánirana áhnte naneq kéhre. Mi naneqmarí kéhrana peh morá ánónká kéhre. Mina inserah moke ite Sísá tagariona kewé wene morá ánónká tahnsa míone.

¹³ Ambanta wánípipeq kéhtáq wánínka moke ambantaipéq kéhnserah Manikáne Awa peh morá ánínéna itene irupipeq séna mía míaire. Wega iteba mía míai puaq ite ómi Sísane morá ánónká tahnsa míone. Ite Asiu kereq nahnsó kereq arambehriraq saiqnaríáh kéreq arambehriyabé ápeq meyáh kéreq morá ánónká tahnsa míone. Ite págege anímáí míageheéq wání ahriahri nónanserah Manikáne Awanseq mía míaúne.

¹⁴ Ite tagarionawe wehukeniné anonka íre peh morá náneq kéhre. Írakaumo. Wene anonkataq áhnte naneq kék mino.

¹⁵ Aigáránká mahraréna, Íné íre ayahnkara púana íné íre mah anónkáné aigará múge itaq tahirímé anonkanka wene aigará súéh iripo? Írakaumo. Anonkanka wene aigará íre suahráhire.

¹⁶ Wehukeniné ayahqnotaq kék áhrégá mahraréna, Íné íre aura puana íné íre mah anónkáné ahre úge itaq tahirímé anonkanka wene ahre súéh iripo? Írakaumo. Anonkataq kék ahre íre suahráhire.

17 Anonka íre mó naneqkakaq peh aura kéhtaq tahirímé ehwehme árahue irahráh iripo? Anonka íre mó naneqkakaq peh ahre kéhtaq tahirímé árahue táhutahuq kaweq kunkúnire irari iripo?

18 Anonkame íre peh morá náneq kéhre. Írakaumo. Manikánka wehukeníne anonka mirarotaq we awahbónserah moke náneq mirarena kawerarowe.

19 Wehukeníne anonkataq peh morá náneq kéhtaq tahirímé íre anonkanurá kéh irino.

20 Wehukeníne anonkataq áhnte naneq kéhrana wene anonka peh moráe.

21 Wehukeníne auranka wene ayahnkaranásabé, Are íre míahnaraq tahirímé kaweqtaq míó irino íre irarerahire. Írakaumo. Wehukeníne ayahqnonka wene aigáransábé, Are íre míahnaraq tahirímé kaweqtaq míó irino irarerahiro?

22 Írakaumo. Wehukeníne anonkataq mó naneq págege naneq kéhrana mó naneq mareqmareq naneq kéhre. Mi maréqmáréq náneq íre kéhtaq tahirímé wene anonka kaweqtaq kéh iripo? Írakaumo.

23 Itene inonka mareqmareq naneqme sehikaranká pera q inehoéq mi maréqmáréq náneq kawerue wahnahnúne. Itene inonka iyehiteh naneq mó kegá tagehoéq kawerue aneranerue akari atione.

24 Itene inonka iwíáh iwíáhúna naneq mina tahnsanue íre akari atione. Itene inonka mareqmareq naneqkakaq iyehiteh naneqkakaq kawerue wahnahnigeheéna Maniká wewega iwíáhéna moke itene naneq mirarena kawerarowe.

²⁵ Kawerarowana íre webataq webatarue kéhre. Írakaumo. Mina inserah ite Sísane anonka méq mó iwíáh mó iwíáhiyehboq peh morá iwíáhoró. Ite Sísane anonka míáh púaq peh morá arerensabé iwíáh iwíáhinehboq mó keyábé iwíáhue we séhréh atéhoró.

²⁶ Wehukéniné anonkataq eheqpopoq érinaraq wene anonka moke érire. Mina inserah ite Sísane anonka míona puaq mó aní érita q ite moq ómi íerire. Mó kegá ite míonarabeqte ánínsabé iwíáh iwíáh atáhwaq itega moq wensabé iwíáh iwíáhúne.

Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéh éhwéhne.

²⁷ Ite Sísá Karáhé tagariáh ké wene morá ánónká méq mó aní mó aninue wene anonkataté náneq míáhwe.

²⁸ Sísá tagariáh ké gá wene sánsá kawerue seh gigeheéna Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéhre. Téhwe wega eqmaro ke omaq sitéhre. Anehemé Manikáne Awanka sokigi arí éhwéh pahsúáh ké omaq sitéhre. Mó anéhémé síwáhnoro ke omaq sitéhre. Óta q sansá mirao kewé, awahre ke kawerarítáh kéwé, séhréh arítáh kéwé, wahnahnarítáh kéwé, mó kehináné kambare ehwéh irare kewé, minawari Manikánka moke omaq sitéhre.

²⁹ Sísá tagariáh ké eqmaro kene arambehri ómiga íre mirao mino. Manikáne Awanka sokigiarí éhwéh ómiga íre pahsúáh mino. Síwáhnoré arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Óta q sansá mirao arámbéhrí ómiga íre mirao mino.

³⁰ Awahre ke kawerarite arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Kambare ehwéh iraré arámbéhrí ómiga

íre mirao mino. Kambare ehwéh ahtebéra seyene ehwehtaḡ pahsue arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Írakaumo. Ómi kegá mi arámbéhríárí moke íre miraorahowe. Peh Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaḡ sitéhnserah miraorahowe.

³¹ Manikáne Awanka náí náneḡ iwíáhue tagéḡ kiotaiki naneḡmarí meyanéhe iwíáhéḡ minayabe irutaboirono.

13

Moke mó keyábé irutaboironhe i ehwéhne.

Kiotaiki sansánsábé teinie.

¹ Íné moke mó kehináné ehwehnikakáḡ íópeḡté kéné ehwehnikakáḡ irarenaraqmé mó keyábé íre nirutaboirarítáhnaraqmé íné peh abehrání míanie. Táoyankakaḡ peroḡkakáḡ subírana ehwehnirara íráh kegá anetaníbo iwíáhonserah ínéga mó keyábé íre nirutaboirarítáhnaraqmé sega néne ehwehnsabé moḡ anetaníbo iwíáhigehe.

² Manikáne Awanka iwíáh aintéh éhwéh irarenaraqmé mó keyábé íre nirutaboirarítáhnaraqmé íné peh abehrání míanie. Ínéga moke epéḡté éhwéh ahtebahnaraqmé mó keyábé íre nirutaboirarítáhnaraqmé peh abehrání míanie. Ínéga Manikánsabe anotahtaḡ aiḡ pútare atónsábé sáwéhyabe, Móbeḡ agúno atáhnaraqmé mi sawéh móbeḡ agínaraq mó keyábé íre nirutaboirarítáhnaraqmé peh abehrání míanie.

³ Moke néne ménsámehnsá tabonah ke náriénaraq sensabé íre nirutaboirarítáhnaraqmé tabonah ke náriénaga íre séhréh aintankéhe. Sísane sánsá sehgiúnsábé mó kegá íné táhtoḡme ninonka iraipéḡ nuehrana tabikonaraq sensabé

íre nirutaboairarítáhnaraqmé ínéga miraonaga íre séhréh aintankéhe.

⁴ Mó keyábé arutaboairarítéh ánínká íre áyátia peh uwaresa áníne. Wega mó ke kaweraritena se matíáh náneqsabé aigará íre pabekire. Írakaumo. Wega, Íné anotah aní múge íre iwíáhíre. Wega wenáwíq íre pankeréhre.

⁵ Arutaboairarítéh ánínká íre ahababáq saiyo aníne. Wega peh morá wewensabé íre iwíáh íwíáhíre. Wega íre apubúue abiahmáreh áníne. Mó kegá we ahabáratáhnsábé íre iwíáhi aníne.

⁶ Arutaboairarítéh ánínká ahababáqsabe íre iwíáh íwíáhia peh aiq pútaq sansá kaweq sansánsábé iwíáh íwíáhíre.

⁷ Arutaboairarítéh ánínká íre kaweq sunúqkákáq kawerue arambehrire. Wega Manikáne ehwehnsabé ahriahri aiq pútare atéh áníne. Manikáne omasa éhwéhnsábé mirainawire iwíáhéna kawerue áwénunire. Wene arupipeq umehi tanáhráqkákáq íre túbáhagia Manikáne sansá peh tábúsoqme ambubu atawéna sehگیر.

⁸ Itega mó keyábé irutaboairarite sansamé íre parabagorahire. Írakaumo. Manikáne Awanka iwíáh aitéh éhwéh irare sansá parabaginawire. Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq kambare ehwéh irare sansá parabaginawire. Kawerue ahtebé sansá parabaginawire. Peh morá mó keyábé irutaboairarite sansamé íre parabaginawire.

⁹ Amahnága ite peh ákáhtaq ahtebóne. Manikáne Awanka iwíáh aitéh éhwéh peh ákáhtaq ireq irarerahúne.

¹⁰ Aiq pútaq naneq sínaraq moke amahnága ahtebóna naneqmarí parabaginawire.

11 Íné káriq aní míarautaq káriq anímárinká ehwehnéra iwíáhéra mira onserah sansánurauge. Anotah aní úkurautaq káriq aniné sánsá sutauge.

12 Wehukenínká sunkíkíri nahupéqté timanopipéq tagéna awankuraq íre kawerue tagehnserah amahnága itega Manikáne naneqmarí peh ákáhtaq tagahrahúne. Wehukenínká mó aniné auranabiah tagehnserah mókake itega Manikáne naneqmarí kawerue taganeheqmúne. Manikánka amahnága ite moke tagaríéhnserah mi tanáhráq itega we moq taganeheqmúne.

13 Manikáne ehwehnsabé aiq pútare atewé, Manikánka ite kaweraite tanahráqsábé áwénunéwé, mó keyábé arutaboairaritewé, mi sansátáro peh kagainae. Mó keyábé arutaboairarite sansanká mó sansátaré kiotaikire.

14

Manikáne Awanka iwíáh atéhrana pahsúéh éhwéhne.

¹ Mó keyábé irutaboairarite sansansábé ahri-ahri anotahtaq irutaboiroro. Manikáne Awanka náina naneqsabé anotahtaq iuwahbehre iwíáhoró. Wega iwíáh aitéhraq Manikáne ehweh irareraho sansánsábé anotahtaq irutaboiroro.

² Manikáne Awanka iwíáh atéhrana kambare ehwéh irari anínká íre mó keyábé peh Manikánsabe irarire. Mó kegá mi kambaré éhwéh íre íráhwana peh Manikánsabe irarire. Manikáne Awanka iwíáh atéhrana kambare ehwéh irari anínká peh epéqté éhwéh Manikánsabe irarire.

³ Manikáne Awanka iwíáh atéhrona Manikáne ehweh pahsúéh ánínká wehukeyabé irarire. Wehuke séhréhue págege aritanieéna irarire. Íráh kégá peh kaweq sansá sehgiheéna irarire. Sirupipeq eyoyó aritanieéna irarire.

⁴ Manikáne Awanka iwíáh atéhrona kambare ehwéh irari anímé mi ehwéh irarinka peh morá wewene arupipeq kawerire. Manikáne Awanka iwíáh atéhrona Manikáne ehweh pahsúéhnká moke mibeqté Sísá tagariáh ké séhréh arítéhre.

⁵ Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq kambare ehwéh irarúnaraq kaweq sansánirana moke itega mirairansabé nuwahbehre. Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq wene ehweh pahsúáhnaq irare sansá anotah kawéq sánsá púana itega moke mirairansabé anotahtaq nuwahbehre. Wehukénínká kambare ehwéh irarínaraq mó anínká Sísá tagariáh ké séhréh aitanieéna mi kambaré éhwéh áwahewé itene ehwehtaq pahsuankéhe. Itene ehwehtaq pahsuahna aní íre míahnaraq Manikáne ehweh irarinka kambare ehwéh kiotaikire.

Kambare ehwéh irari anínsabé éhwéhne.

⁶ Ínéga iteba senaraq Manikáne Awanka íné iwíáh aintahnana kambare ehwéh irarenaraq árahue séhréh aitanínkono? Peh kambare ehwéh irarenaga ite íre séhréh aitahráhuge. Ínéga séhréh aitó iwíáh matíáhnaraqmé Manikáne Awanka sokigi aní náneq teiníe. Manikáne Awanka iwíáh aintéhrona wewene ahtebia iwíáh pahsuqme teiníe. Maniká Awanka iwíáh aintéh éhwéh pahsuaníe.

⁷ Táoyankakaq kítahakáq íre oga míéh náneqtaré wíre. Wehukega mi naneqtaré múguwahgue subirana íre kaweq ehwéhnínara íréhra kegá aneq igonkópómo íwíáhigehe.

⁸ Sóntía anínká pembroáh íre kawerue póbiahnaraqmé áwáhu sontiá kegá ebehirarabeqsabé árahue apubúue sokah sokahigehbo?

⁹ Mina inserah itega kambare ehwéh irarirataq mó kegá árahue iragéhbo? Kambare ehwéh púara mó kegá íre íráhwana mi ehwéhmé peh abehraginae.

¹⁰ Mah marakó marakóípéq áhnte ehwéh kéhre. Moke mi ehwéhmárimé mó kegá mó kegáue íráh éhwéhne.

¹¹ Mó anínká íné íre írátíó éhwéh irarínana, Eheqte kambaré éhwéhpómo íwíáhugana wega moq ínénsabe, Kambare ehwéh iraréna aní móne aintéhre.

¹² Mina inserah itega kambare ehwéh irarirataq mó kegá íre iragéhe. Manikáne Awanka náina naneqsabé irutaboirowe. Minayabe ite Sísa tagaríáh kegá wene sánsá moraráq kawerue seh-gioneheéq Manikáne Awanka náina naneq mewe we séhréh atéhoro.

Poraga kambare ehwéh irare sansá teriu ehwehne.

¹³ Minayabe Manikáne Awanka iwíáh atéhrana kambare ehwéh irari anínká mi ehwéh ahtebé pahsuankéhboq púrerúno atóge.

¹⁴ Kawerue iwíáhoro. Kambare ehwéhtáté púrerutaq peh morá néniwanka púrerirana nirupipeqté íwíáhwé peh túbáh agire.

15 Minayabe anerininkono? Néniwanka púrerirana néne nirupipeqté íwíáhgá moq púrerinie. Néniwanka igonkónirana néne nirupipeqté íwíáhgá moq igonkóninie.

16 Arega mina tahnsa íre mirainaraqmé peh arenawanka Manikánsabe, Kaweróne atéhraana mó anínká mi kambaré éhwéh íre íréh púana Manikánsabe árahue moráraq kaweróne irarinkehbo? Írakaumo. Wega, Kaweróne íre irarinkehe.

17 Mi kambaré éhwéhmé íre íréhre. Minayabe arega kawerue púrerónaga we íre séhréh atéhre.

18 Ínéga kambare ehwéh irare irareunsabé Manikánsabe iwíáh íwíáhuge. Ínéga kambare ehwéh irarunka itene kambare ehwéh irare sansá kiotaikire.

19 Sísa tagariáh ké momiwíotaq ínégá wehuke síwáhnorinieéna pehgáriq irahráho ehwéh irarenaraq kawerire. Pehgáriq irahráho ehwéhnká áhnte kambaré éhwéh kiotaikire. Minayabe íwáhnorutaq kambare ehwéh íre iraruge.

20 Néne iyahnabo anímáríno, káriq anímárínká iwíáho serahniyehboq peh ahtebia ábóáwáh wéhgá iwíáho serahnoro. Inahunahnínká ahabáqsabe íre iwíáhi serahnoro.

21 Manikáne ehwehnka mahraréna, Wáhnaupéqté kambare ehwéhnkákáq ké iwíáh arítógara sega mahtaqté ké néne ehweh terigéhe. Terírataq néne ehwehnsabé, Ahqáho. Iuwahriehre igehe. Maniká itene Wahnahnka aiq mahrarire ire. (*Aisaia 28.11-12*)

²² Minayabe Manikáne Awanka iwíáh arítéhrara kambare ehwéh irare sansámé Manikánka mi sansá inseréhyabe iwíáhéna omaq sitehro? Wensabé aiq pútare atáh keyábé iwíáhéna mi sansá omaq sitehro? Írakaumo. Peh wensabé íre aiq pútare atáh kégá wensabé iwíáhigeheéna mi sansá omaq sitéhre. Manikáne Awanka iwíáh arítéhrara wene ehweh pahsúáh sánsá wensabé íre aiq pútare atáh keyábé iwíáhéna mi sansá omaq sitehro? Írakaumo. Peh morá wensabé aiq pútare atáh ké séhréh aritageheéna mi sansá omaq sitéhre.

²³ Ite Sísa tagaríáh kégá momiwírataq ite ómi kambare ehwéh irariyeho. Irarirataq mó ke Sísa íre tagaríáh kégá séra mi kambaré éhwéh íréhrataq itensabé, Uwoyansa ke móe aitagéhe.

²⁴ Manikáne Awanka iwíáh aitahnaraq ite ómiga Manikáne ehweh pahsuqme irarenaraq Manikánsabe íre aiq pútare atéh ánípópoq mó anípópoq sínaraq itene ehwehnka wene arupipeq pankehe. Pahnaraq, Íné ahababáq ani múge iwíáhéna

²⁵ wene arupipeqté íwíáh pahsúéhnsábé Manikánsabe áhtenéna káuqmunue iwíáh íwíáh atena, Manikánka iteba aiq pútaq míéhre inkehe.

Ite momiwío arámbéhrí tábúsoqme miraoro i ehwéhne.

²⁶ Néne iyahnabo anímáríno, itega momiwírataq aneq sansánonehnikono ewo? Teiníboq írátíáhro. Itega Manikánsabe iwíáh íwíáh ataneheéq momiwírataq Sísa tagaríáh ké we séhréh atéhoró. Mó anínká itensabé, Mah igónkónonehe irarinkehe. Mó anínká íwáhnorinkehe. Mó anínká íre wega

iwiáhi naneq peh Manikánka sokigi awí náneq teinkéhe. Manikáne Awanka iwiáh atéhрана mó anínká kambare ehwéh irarinkehe. Manikáne Awanka iwiáh atéhрана mó anínká kambare ehwéh áwahe itene ehwehtaq pahsuankéhe. Momiwíirataq peh morá we séhréh atéhoró aitóge.

27 Kambare ehwéh irarirataq íre áhnte kegá irarigehe. Peh téhranítégábópoq apahránítógábópoq irarigehe. Moráráq irariyeho. Írakaumo. Peh mótaq mótarue irarero. Peh morá ánínká kambare ehwéh irarínaraq anehe ahtebeh anínká mi ehwéh áwahe itene ehwehtaq pahsuankéhe.

28 Kambare ehwéh áwahe pahsuahráhi anínká íre míahnaraq kambare ehwéh ábóraq irariyehboq peh itene irupipeq iwiáhue Maniká teawéro.

29 Manikáne Awanka iwiáh aitahnaq pahsúéhrataqmé peh téhranítégábópoq apahránítógábópoq pahsuagéhe. Pahsúéhrataq sene ehweh írah kegá sirupipeq kawerue iwiáhue tagagehe.

30 Manikáne Awanka tútuue míéh ání iwiáh atahnana wega iriginkehe. Mi iwiáh atahna ehwéh pahsuankéhboq mó ehwéh irari anínká ehiya míankehe.

31 Manikáne Awanka iwiáh aitahna ehwéh ite ómiga mótaq mótarue irarigehe. Ité ómiga ahtebeq itene irupipeq eyoyóinkehboq mótaq mótarue irarigehe.

32 Manikáne Awanka iwiáh aritahna kegá mi ehwéh pehipi íre irarigehe. Peh sene iraré tanahráqsábé áwénunigehe.

³³ Manikánka moke wene arambehri tábúsoqme arambehriire. Wega íre áhwára áhwára sansánire. Minayabe itega momiwírataq ite moráénue we awahbeh sansánoro.

³⁴ Mósísiga sehgióro ú ehwehncá mahraréna, Ahrronká weh wahnahniyeho ire. Minayabe Sísa tagariáh kégá momiwírataq ahrronká ehweh irariyehboq peh ehiya méra kawerue iragéhe.

³⁵ Sísa tagariáh kégá momiwírataq ahre inínká mitaq ehweh irarínaraq íre ábéreh sansáne. Minayabe ahrronká íre kawerue íréhrataq mótaq sene nahtapeq sensuwehqsonsabé kasenigehe.

³⁶ Teiú éhwéhnsabé ite íre iuwahbehro? Manikánka wene sánsá ite miónarabeq áhwárehre iwíáhoo? Íre itebataq wene sánsá iahtebóna wino.

³⁷ Íné Manikáne ehweh iraru aní múge íwíáho kereq íné Manikánka iwíáh aintéhre íwíáho kerero, néne ehweh íráhro. Ínéga sehiranue teiú éhwéhmé Manikánka sehgióro i ehwéhne. Minayabe aiq pútare aintáhro.

³⁸ Néne ehwehnsabé ahqáho aintéh ánimé we íre Manikáne ehweh irari aní míre atáhro.

³⁹ Néne iyahnabo anímárino, Manikáne Awanka iwíáh aitéhra q wene ehweh pahsué sansánsabé irutaboiroro. Manikáne Awanka iwíáh atéhkana kambare ehwéh irare sansánsabé íre ahqáho atáhro teriéro.

⁴⁰ Momiwírataq moke mira sánsánirataq peh kawerue tábúsoqme miraoro.

15

Sísa Karáhé pukúwana iriwe oganúq ato ehwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímárinó, kaweq ehwéh teiátáutaq ireq aiq pútare ainteq kawerue sehgirowe. Mi kawéq éhwéhnsábé iahreraq itóge.

² Itega kawerue sehgirowsabé Manikánka kaweraitéhre. Sísansabé aiq pútare atera anehe túbáh ago kewé peh abehragowe.

³ Teniátái ehwéh teiátáuge. Mi ehwéhnká moke mó ehwéhmarí kiotaikire. Teiena mahrarurauge. Manikáne ehwehnka aiq irarinserah Sísá Karáhéga itene ahbabáqsabe kaweraitanieéna pukúwe.

⁴ Sega we maisarówana Manikáne ehwehnka aiq irarinserah Manikánka apahtáro wéhékáhtáq iriwe oganúq atowana

⁵ Sísaga ebeq Pítaba kéna anehe we kéro keba kúwara tagowe.

⁶ Anehe áhnte ke, wensabé aiq pútare ató kega momiwíuwe. Mi kewé sene náhmbahq 500 kiotaikire. Momiwíuwana Sísaga seba kúwara tagowe. Áhnte tago ke oga míáhware mó tahmáro pukurowe.

⁷ Anehe wega Sémísiba kéna anehe moke eqmaro keba kúwe.

⁸ Moke eqmaro keba kúwana anehe íné íre kaweq aní míaraugana wega ínéba surairana taga-rauge. Anowagá wene ani íre ábéreh tanáhráq maqmaréhnserah aní míóge.

⁹ Sísá tagariáh ké síwíoqnaraunsabé niyehitehre. Miraurau puara mó kegá ínénsabe, Manikánka eqmaréh aní míre íre irarerahowe. Moke mó eqmaro kega íné kiotaikowe.

¹⁰ Manikánka ínénsabe arutaboiraintaráinsabé amahnága wene kaweq arámbéhríu aní míóge.

Wega séhréh aintaráitaq íné íre túbáh agurauge. Mó eqmaro kega kawerue arambehriuwana néne arambehriga moke sene arambehri kiotaikuraire. Ínériahriáh íre arambehriuge. Peh Manikánka séhréh aintéhnká kawerue arambehriuge.

¹¹ Sereq ínéreqne arambehriyabé íre iwíáh íwíáhuge. Itega kaweq ehwéh teiátáúnaraq aiq pútare aitarónsabé iwíáh íwíáhuge.

Ite moke pukonana Manikánka anehe tanahráq ite oganúq itahna ehwéhne.

¹² Sísa pukúwana Manikánka we iriwe oganúq atonsabe tei teinuge. Minayabe táhmaro itega, Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sitankéhe éhwéhmé aneqsabé irareo?

¹³ Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wega Sísa Karáhé moq íre iriwe oganúq ato irino.

¹⁴ Sísa Karáhé íre iriwe oganúq atotaq tahirímé itega tei teinúna ehwéh abehq éhwéh úki irino. Sísansabé aiq pútare atona sansá moq abehq sánsá úki irino.

¹⁵ Manikánka Sísa Karáhé iriwe oganúq ato ehweh tei teinu puana Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wene ehweh múguwahguéq péhephenúna irino.

¹⁶ Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wega Sísa Karáhé moq íre iriwe oganúq ato irino.

¹⁷ Íre iriwe oganúq atotaq tahirímé aiq pútare atárónka abehragirana itene ahbabáq peh kéh irino.

18 Íre iriwe oganúq atotaq tahirímé wensabé aiq pútare atera pukuro ke iraipéq pokuro irino.

19 Itega Sísansabé aiq pútare ateq wensabé áwénunúne. Ite peh marakóipeq míona tanáhráq Sísaga ite kaweraitéhre éq áwénunúnaraq tahirímé ite irupipeq umehi ke míona irino. Mó ke siru umehi ke míáhwe. Ite peh anotahta q iru umehi ke míona irino.

20 Manikánka Sísá Karáhé iriwe oganúq ato ehwehmé aiq pútaq ehwéhne. Manikánka Sísá Karáhé ebeq iriwe oganúq atena mó ke anehe iriwe oganúq itankéhe.

21 Wehukénínká puké sansa áhwárówana mó wehukénínká iriwe oganúqite sansa áhwárowe.

22 Éhrámaga téh ahabáréna pukúnsabe moke anehete ke moq pukorahowe. Manikánka Sísá Karáhé téh iriwe oganúq atonserah we tagariona ke moq moke iriwe oganúq itankéhe.

23 Ite oganúq itahna tanáhráq iriwe oganúq itankéhe. Sísá Karáhé téh iriwe oganúq atena wega tuina tanáhráq wensabé aiq pútare atona ke iriwe oganúq itankéhe.

24 Iriwe oganúq itahnana moke náneqmarí parabaginae. Sísá Karáhéga moke íópeqté wáhnáh kéreq mah marakóípeqté wáhnáh kéreq págege kereq saiqnariankehe. Saiqnarawéna Wenabonsabé, Moke minawari arene ayahpi máróge irarinkehe.

25 Sísá Karáhéga kawerue wahnahnéna wene naruo moke karegaráhuankéhe.

26 Wegá wene naruo moke saiqnarúena anehe puké sansa moq parabarúankéhe.

27 Manikáne ehwehnka mahraréna,
 Manikánka wensabé, Moke wahnahnúno atéhre
 ire. *(Buk Song 8.6)*
 Manikánka moke wahnahnúno atéh éhwéhmé
 wensabé, Ínénkakaq wahnah ainto íre
 irarire. Wega Karáhénsabe, Peh moke mó
 naneqmarínkákáq wahnahnúno atankéhe.

28 Karáhéga moke wahnahnínagake wega
 Maniká Wenabonsabé, Ínénkakaq wahnahnainto
 atankéhe. Mi tanáhráq Manikánka Sísareq moke
 itereq wahnahnaitankéhe.

29 Mó kegá pusa ké séhréh aritaneheéra wání
 meyháwe. Segá mi sansá aneqsabé miraoo?
 Segá, Manikánka pusa ké iriwe oganúq sitankéhe
 íwíáhowe. Mira íwíáh íre ome aneqsabé wání
 meyaho?

30 Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq ítéhtáq
 tahirímé mó kegá nubi q suahráhorabeq aram-
 behriu iripo? Írakaumo.

31 Néne iyahnabo anímáríno, ahriahri nirupipeq
 iwíáhéna, Ibora nubi q suaneherabowamo éna
 iwíáh aruqaruruge. Itega Sísá Karáhé itene Wah-
 nahne ehweh sehgiónsábé iwíáh iwíáhéna mah
 ehwéh teiúge.

32 Épésá suwahpeqte kegá áwéhq poeráhq
 tahnsa méra Sísane arambhiri mitaq miraurautaq
 níwioqnarowe. Manikánka pusa ké íre iriwe
 oganúq sítéhtáq tahirímé mirau arámbéhríyábé
 ápeq meyo iripo? Írakaumo. Mó kegá mahraréra,
 Mókake pukona tanáhráqsábé íre iwíáh iwíáhia peh
 táhutahuréq ábáhroneheqmúne ewe. Manikánka

pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé sene ehweh sehgióro teiú irino.

³³ Mó kené péhe éhwéhnsábé aiq pútare aritého. Ahbabáq kereq mía míairataq sega itene kaweq sansá íre kaweraragéhe.

³⁴ Itene múguwahgu sansá sueq tábúsoqme iwiáhoró. Ahbabáq sansa íre oro. Táhmaro itewe Maniká íre tagaríáhwe. Minayabe iyehitankeheéna teiúge.

Iriwe oganúq ite inónkámé áwáhnáh ínónká úkínae i ehwéhne.

³⁵ Mó kegá kasenára, Pusa ké árahue iriwe oganúq sitankéhbo éra aneq tahnsá sínónká úsitankéhbo ewe.

³⁶ Mina tahnsa káséno kewé peh múguwahgu iwiáho kee. Ayu uqmaráhtáq pehipi íre kíréhre. Ebeqme mi ayú mugurúqme anehe kiapoue kíréhre.

³⁷ Ite ayu úótáq ánáhakaq íre uqmaráhwe. Peh sera uqmaráhwana kiapoue kíréhre.

³⁸ Manikánka mó ayúnsábé mó naneq kiro atena mó ayúnsábé mó naneq kiro atéhrana moke kíréh náneq íre monseráh náneq kéhre.

³⁹ Moke oga miáh náneq kamáí íre monseráh sínónká kéhre. Írakaumo. Wehukeniné anonka mó tahnsánirana ménkámehnkáne sinonka mó tahnsánirana kabarane anonka mó tahnsánirana pahné anonka mó tahnsáne.

⁴⁰ Íópeqté náneq mó tahnsánirana mah marákó marákóípeqté náneq mó tahnsáne. Íópeqté náneq mó awáhríq náneq kéhrana mah marákó marákóípeqté náneq mó awáhríq náneq kéhre.

⁴¹ Pópoqnahga patahirana íónka íónitehrana wehyoqmarínká moq pehgáriq téhrehre. Minawarínká íre monseráh téhrehre. Mó wehyóqká ákáhtaq téhrehrana mó wehyóqká pehgáriq téhrehre.

⁴² Mina inserah pusa ké iriwe oganúq sitahnaraq mó tahnsá sínónká oganúq sitankéhe. Pusa ké maisaráhtáq kárékorahi sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq peh kagaorahi sínónká kanae.

⁴³ Pusa ké maisaráhtáq íre kaweq mareqmareq sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq kaweq págege sínónká úqkinae.

⁴⁴ Pusa ké maisaráhtáq awaqqakaaq sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq íre awaqqakaaq sínónká peh wenawa tahnsá sínónká kanae. Amahnága awaqqakaaq sínónká kéh púana mókake peh wenawa tahnsá sínónká kanae.

⁴⁵ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Teh miraro wehukení Éhráma oga mío aní úkúwe íre.

Mó Ehrámáwé anehenura súwe. Wenawanka oganúq itahráhire.*

⁴⁶ Oganúq itahráhi wehukenínká ebeq íre súwe. Írakaumo. Peh tanahuqtate miraro wehukenínká ebeq súwana oganúq itahráhi wehukenínká anehe súwe.

⁴⁷ Manikánka mah marákóipéqté tánáhúq mewe ebeq Éhráma mirarowana anehe sú animé íópeqté tuwé.

* **15:45:** Mó Ehrámáwé anehenura sú animé Sísa Karáhé wíre. Aroma 5.14-19 tagahno.

48 Mah marákóipéqté kéwé Éhráma tahnsá míáhwara íópeqsabé suwahbeh kewé íópeqté tu ani tahnsa míáhwe.

49 Amahnága ite tanahuqtate miraro ani tahnsa méq mókake ite íópeqté tu ani tahnsa míanehe.

50 Néne iyahnabo anímáríno, teiníboq írátíáhro. Mah marákóipéqté inónkánká Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre kioráhire. Itene kambarékorahi inónkánká kaweq naneq kagairabeq íre kioráhire.

51 Epéqté éhwéh teiníboq írátíáhro. Ite Sísa tagariona ke pukonaq mó táhmaro íre pukigehe. Itene inonkanka moke apubúue kagaorahi inónká úkinae.

52 Anehete pembíáhnká ehwehnína tanáhráq wehukenínká auwíkéh inserah puko kegá irigéra mó íre pukigehe. Ite íre pukira kegá apubúue irigéq kagaorahi inónká meyanehéqmúne.

53 Itene kárékorahi inónkámé peh kagaorahi inónká úkinae. Itene pukorahúna inónkámé peh oga mía míaé inónká úkinae.

54 Itene kárékorahi inónkámé peh kagaorahi inónká úkinae. Itene pukorahúna inónkámé peh oga mía míaé inónká úkinae. Mi tanáhráq Manikáne ehwehme aiq pútaraginawire. Mi ehwéhnká mahraréna,

Manikánka págegeue mirainka kiotaikéna puké sansa parabarúéhre ire. *(Aisaia 25.8)*

Mahnawé peh aiq pútaq ehwéhne.

55 Wene ehwehnka mó mahraréna,

Puké sansanká amahnága ite íre saiqnariéh mino.
Puké sansanká ite íre kamah aí mino ire.
(Hosea 13.14)

⁵⁶ Amahnága tanáhráq Mósísiga sehgióro ú ehweh íre sehgiórahúnayabé ahbabárúne. Itega ahbabárúnayabé puké sansanká ite kamah aíre.

⁵⁷ Itene Wahnah Sísa Karáhéga miraúnka págege aitéhraq itega ebehúna naneq kiotaikorahúne. Minayabe Manikánsabe iwíáh iwíáh atone.

⁵⁸ Néne iyahnabo anímárino, kiotaikorahúnayabé Sípane sánsá íre túbáh agia peh ambubu atawéq sehgióro. Itega miraonayabé itene Wahnahnka aiq ahrreraq matíéh púaq itene kaweq arámbéhrí íre abehq úkorahire. Minayabe itene Wahnahne arambehri tauntahunue miraoro.

16

Poraga, Nárira moné sorupahro ú ehwehne.

¹ Sarúsarama suwahpeqte Sísa tagaríáh ké nárigeheéna teiníe. Kárétía marákórápéqte ké Sísa tagaríáh ké ínégá teriátáu serahnoro.

² Itene arambehriyabé meyáh mónéwé itega ómi mó anínká mó anínkáue iwíáhue tagahro. Nárira moné tabanaginéhboq o wikí ebeqte wéhékáhtáq ebeqte wéhékáhtárue móbeq soruparáhro. Itega mirairataq ínégá iteba konaraq mi moné awehraq kanae. Awehraq kahnaraq ínégá iteba konaraq itega sorupare arámbéhrí íre kanae.

³ Iteba konaraq itega táhmaro ke omaq sitáhro. Sega Sarúsarama suwahpeq pokue mitaqte ké sorupato moné nárigeheéq omaq sitáhro. Iteba konaraq Sarúsarama suwahpeqte ké páhsi sehiranue omaq sitéhra ke siníe. Néne páhsiakáq itene móneakáq Sarúsarama suwahpeqte ké nárigeheéna eqmaq suaníe.

⁴ Ínéga moq pokinie íwíáhonaraq itega omaq sitéhra kegá ínéreq pokonehe.

Poraga Kórína suwahpeqte ké koragéyabe awahbó ehwehne.

⁵ Ínéga Másérónía marákórápéqté ké kérageña iteba kinie íwíáhuge.

⁶ Iteba konaraq ópeq tanáhráq mitaq míanabugamo. Iteba ména iuwena pokonaraq séhréh aintagéhe.

⁷ Amahnága iteba wahto tanáhráq méyabe íre nuwahbehre. Mókake itene Wahnahnka kowe aintahnaraqmé ákáhtaq íre wahto tanáhráq iteba míanie íwíáhuge.

⁸ Amahnága ínéga mahtaq Épésa suwahpeq ména mah ke séhréh aritanie. Itene iahreráq kéh tanáhráq Péntíkósi parabagínaraq mahtaq suena iteba kinie.

⁹ Manikánka séhréh aintéhra na mahtaq áhnte arámbehri rahunsabé amahnága mahtaq ména Sísane arambehri mirainie. Mahtaq néne naruo moq áhnte míáhwe.

Poraga, Tímótireq mó kereq séhréh arítáhro ú ehwehne.

¹⁰ Ínéga itene Wahnahne arambehri miraunserah Tímótiga moq miraire. Minayabe wega iteba sínaraq pehwehrue ateq séhréh atáhro.

¹¹ Wensabé awiréh ateq inehepeq súého. Sísá tagaríáh kegá ínéba sirataq íné iwíáhume Tímótiga moq kouwekinkehe. Minayabe kouwekina ínaraq pehwehrue ateq kawerue séhréh atéhra na ínéba sinkehe.

12 Ínéga itene iyahnabo aní Ápóronsabé, Pokúno éna iteba koneherao ke Sísa tagariáh kéreq are moq moráráq pokúno éna pagu pagunuraue. Pagu pagunuraugana wega amahnága pokéyabe íre awah-behrana mókake wega iwíáhína tanáhráq iteba sinkehe.

Sísane sánsá ambubu atawéq sehgióro i ehwéhne.

13 Aiq pútare atáh sánsá ambubu atawéq sehgióro. Íre áhrea peh págegeue miáhro. Kawerurero.

14 Moke arambehri mirairataq Manikánseq moke mó kereqsabé irutaboírue arambehrioro.

15 Néne iyahnabo anímárino, ite tagariáhmé Ákáia marákórápéq Sítépána karirónáninká Sísansabé téh aiq pútare atárówe. Aiq pútare atera Sísa tagariáh ké áhntetaq séhréh arítáhwe.

16 Mina tahnsa kene ehweh kawerue íráhro. Moke séhréh arítáh kéné ehweh kawerue íráhro.

17 Sítépánareq Pótúnátareq Ákáikásareqka ínéba suronsabé nirupipeq eyoyóire. Itega ínéba íre ser-ahonsabé sega íné séhréh aintáhwe.

18 Mi kegá itene irupipeq eyoyó aitónserah nirupipeq moq eyoyó aintáhwe. Mina tahnsano keyábé iwíáh iwíáhoró.

Poraga, Iroro ú ehwehne.

19 Esia marákórápéqté Sísa tagariáh kéga itensabé, Iroro ewe. Mi akéq Ákúírareq Párisírareq sene nahtapeq momiwío kereqka itene Wahnah áwírue itensabé, Iroro ewe.

20 Moke mahtaqté Sísa tagariáh kéga itensabé, Iroro ewe. Itega we kawerue mehweh atéhoró.

²¹ Íné Poraga mah anéhété séhírá ínénéne niyahnkaratáté sehiranuge.

²² Itene Wahnahnsabé suwahrieh kewé íre kaw-eragoneherawoe. Itene Wahnahno, iteba mahbeq tuo.

²³ Itene Wahnah Sísaga itensabé arutaboiraitena séhréh aitéhre.

²⁴ Ite Sísá Karáhé tagaríáhnsabé itensabé ahri-ahri nirutaboiruge.

Manikáne O Ehwehne
God's New Talk: The New Testament in the Awa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awa long Niugini

copyright © 1974, 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Faith Comes by Hearing

Language: Awa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

9673cf68-887a-574e-9ac8-846469c86b12